

Vänbok till konstnär
Sture Berglund

Norrbottens museum

Vänbok till konstnär Sture Berglund

Idégivare *Ulf Viklund*

Projektledare *Nils Dahlbäck*

Copyright *tillhör utgivaren, de enskilda författarna,
fotograferna och Sture Berglund för konsten*

Formgivning/Layout *Anders Alm/Hippiekollektivet AB*

Tack till *Lindbäcks bygg, Staffan Perssons Stiftelse*

Utgivare/Publisher *Norrbottens Museums förlag,
utgiven som pdf bok i oktober 2025*

ISBN: 978-91-86333-23-2

Innehåll

Inledning <i>Ulf Wiklund och Nils Dahlbäck</i>	6-7
Några ord till min Farfar <i>Emil Hansius</i>	8-9
Sture Berglunds landskap <i>Marianne Söderberg</i>	10-15
Konsten, Sture och samhällsbygget <i>Bertil Sundstedt</i>	16-19
Navigare nececce est <i>Ove Lundmark</i>	20-23
Sture Berglund, båtar och skärgård <i>Hans Wiechel</i>	24-25
Samarbete med Piteå Kommun <i>Hans Hansson</i>	26-27
En installation i kvarteret Tallen mot Västergatan <i>Anders Svensson</i>	28-31
Solanders stenar <i>Åsa Wikman</i>	32 -33
Sture Berglund - Ett konstnärsskap i dialog med plats och tid <i>Roger Norén</i>	34-35
Konstnär i labyrinternas landskap <i>Ingela Bergman</i>	36-39
Sture Berglund som renässansmänniska <i>Jens Pettersson</i>	40-41
Konst och musik <i>Susanna Lindmark</i>	42-43
Ensmärken <i>Susanna Lindmark</i>	44
Yttersta Udden <i>Susanna Lindmark</i>	45
Guldkant på livet <i>Erik Westberg</i>	46-47
Gryning över Baggen eller ett kärleksinstrument <i>Hans-Ola Ericsson</i>	48-51
Navigerar i havet av kulturella stormar <i>Stefan Lindbäck</i>	52-53
Om inspiration och att våga <i>Ann-Katrine Sämfors</i>	54-55
Alfred Nobel förde oss samman <i>Gunnar Öquist</i>	56-61
Konstverk, illustrationer och utsmyckningar	62-113
CV Sture Berglund	114-116

Hur det började

av Ulf Viklund och Nils Dahlbäck

Uppvuxen i Hortlax hade jag förmånen att få gå i realskolan och gymnasiet i Piteå. Under tre somrar kunde jag, tack vare goda vänner till mina föräldrar, tillbringa några härliga sommarveckor på Malö i Bohuslän. Spännande upplevelser för en “brackvattensbo” med krabbor, maneter, makrilldörjning och segling - förvisso i en bohuseka med sprisegel men ändå! Och tillbaka till skolgången i Piteå fick jag reda på att de seglingserfarenheter, jag kanske mångordigt beskrev för mina klasskamrater, inte var mycket att komma med: det fanns en några år äldre gymnasist i Piteå Läroverk som enligt uppgift hade en egen segelbåt och var van seglare. Det var då jag fick klart för mig vem Sture Berglund var.

När vår familj bodde i Lycksele, ställde Sture Berglund under början av 1980-talet ut i Gamla Folkskolan i Lycksele Konstförenings regi: en mycket uppskattad och välbesökt utställning. Där fastnade min fru och jag för en stor oljemålning som kunde tolkas på många sätt och som utmanade fantasin. Men passade den in i vår bostad? Jag dristade mig därför till att ringa Sture och ställa en i konstutställningssammanhang kanske egendomlig fråga - får vi låna hem den för att se hur den passar i hemmiljön? Jag minns ännu hur Sture såg det som självklart att vi efter stängningsdags en kväll kunde pussla in den stora tavlan i bilen för att kunna betrakta den i vår bostad. Allt slutade med att vi köpte oljan!

Därefter korsades våra vägar vid olika tillfällen och platser - inte bara genom besök på hans utställningar utan även vid promenader efter

Strömsundskanalen, labyrintvandringar och liknande.

För några år sedan undersökte jag hur Sture Berglund var representerad i konslitteratur av olika slag. Och fann till min förvåning att även om hans omfattande konstnärliga verksamhet fanns beskrivet i mängder av tidnings- och tidskriftsartiklar, utställningskataloger, konstböcker och liknande så hittade jag ingen heltäckande och tillbakablickande skildring av Stures mångskiftande verksamhet. Därför försökte jag från min Holmsundshorisont att engagera och entusiasmera någon förening, organisation eller några personer att ta initiativ till boken om Sture Berglund. Jag såg där min uppgift att vara katalysator - d.v.s. “Någon som påskyndar en process utan att själv delta däri”. Tyvärr visade det sig att vägen till färdig bok var lång, krokig och svårframkomlig. På grund av avståndet till Piteå och få aktuella samt relevanta personkontakter sökte jag finna någon Pitebo som kunde ta över stafettpinnen. Och till min stora glädje blev det vännen och tidigare Lyckselekollegan Nils Dahlbäck, sedan 1985 boende i Rognäs, som i slutet av 2024 kände sig manad att fortsättningsvis föra projektet i hamn.

Ulf Viklund, Holmsund

Hej alla! Som Ulf skriver gick budkavlen över till mig strax före jul förra året. Efter någon tvekan inför vad det skulle innebära tackade jag ja till att undersöka hur man i Piteå mera tydligt kunde uppmärksamma och dokumentera Sture Berglunds konstnärskap. Sture är ju en mångsidig konstnär, designer med mera som betytt och betyder så mycket för oss pitebor. Och även för många utanför

kommunens gränser. Mer om Stures verksamhet i de uppsatser som fyller denna vår digitala vänbok. Först av allt vill jag tacka de bidragsgivare som så helhjärtat och tveklöst engagerade sig i det uppdrag som något oväntat blev deras. Författarnamnen framgår av innehållsförteckningen. Utan deras insats hade naturligtvis inte denna vänbok kommit till stånd. Att Stures vänner äro många och välformulerade insåg jag tidigt och därmed var det bara att köra igång. Att också Sture själv tillfrågades var givet. Han tvekade en aning inför valet av sätt att publicera arbetet, det digitala, men gav snart klartecken.

Personligen vill jag också tacka för den support jag fått från kollegan Ulf Wiklund, numera holmsundsbo och den som tog initiativ till projektet, Ann-Katrine Sämfors kulturpolitiker med mera från Piteå, Marianne Söderberg, kulturjournalist från Luleå, Bertil Sundstedt, konstnär och bildlärare, också lulebo, och naturligtvis Anders Alm, fotograf och vår layoutare bosatt i Gammelstad. Många andra har varit mig till stöd och tröst när det ibland gått tungt med det praktiska. Inte minst då min hustru Gunnel, f.d. bibliotekarie samt kultur- och bibliotekschef i Lycksele kommun.

På ett tidigt stadium insåg jag att vilken form för publicering av vänboken vi än stannar för skulle det krävas extern finansiering. Vilket visade sig vara både krångligare och mera tidkrävande än jag hoppats. En klippa i detta sammanhang blev Stefan Lindbäck som utan tvekan omedelbart ställde upp för projektet vilket även Staffan Perssons Stiftelse gjorde.

Några ord måste ägnas den avgörande knäckfrågan om på vilket sätt en vänbok bäst skulle publiceras. Hur motivera en digital version på nätet och inte

en tryckt bok som kan tyckas mer handfast och för många mera naturligt? Snart stod det klart att det fanns två större problem: Arbetsinsats och pengar. Att åtskilligt skulle krävas om vi valde en tryckt publikation med många bilder i färg insåg jag efter att tidigare ha deltagit i två större bokprojekt. Kort sagt resurser som varken Ulf eller jag kunde prestera.

Lösningen uppenbarade sig från oväntat håll från en kammaråklagare i Halmstad, som kastade fram idén att presentera boken digitalt. Avsevärt billigare än att trycka på vanligt vis och med avsevärt mindre arbete med försäljning, marknadsföring etc. Polletten trillade ner. Vi skulle på så vis också nå ut till yngre generationer uppväxta i datorernas värld. Skulle det vara möjligt att dokumentera och bevara kännedomen om Sture Berglunds betydelsefulla insatser för att berika vår kultur och våra stadsmiljöer i norr så syntes detta vara enda framkomliga vägen. Möjligt är dessutom att senare låta trycka upp en traditionell bok med vår digitala upplaga som underlag om någon så skulle önska. Och slutligen. Visst har vi tavlor av vännen Sture Berglund på våra väggar i Rognäs! Och visst har vi i Stures spår rest härs och tvärs i det fagra Österbotten: till träarkitekturens välbevarade Kristinestad, till ön Hailuoto med sitt strandlandskap, till Varggrottan med flera intressanta platser. Och visst har Stures strandmotiv i stort format glatt oss när vi mött dem i vårdens långa korridorer och verkligen behövt tröst och styrka.

Vi hoppas denna digitala vänbok blir en fin läsupplevelse för dig Sture och likaså för alla vänner av dig och din konst!

Nils Dahlbäck, Rognäs

Några ord till min farfar

av Emil Hansius

Man får inte välja sin farfar, det är ett lotteri man har noll kontroll över. Min farfar är Sture Berglund. Jag minns en dag i Luleå skärgård när jag var barn. Farfar och jag gick längst stranden och farfar tog upp en len svart sten. Han visade mig hur vacker den var och beskrev stenens fina form, sedan tog han den och doppade den i Bottenviken och stenen blev kolsvart och ännu vackrare. Jag minns hur förvånad och fascinerad jag blev och under mina resor till europeiska storstäder i tonåren har jag i smyg hoppats på regn för att se de vackra stenbyggnaderna bli blöta och lite vackrare, precis som stenen farfar visade. Än idag som trettioåring kan jag inte gå förbi en perfekt svart sten på stranden utan att doppa den i havet. Under min uppväxt har jag alltid känt en sådan stolthet över att berätta att min farfar är konstnär. Jag berättar gärna om att han gjort Nobelprisdiplomet 3 år i rad, att bandet Kent använt sig av hans konst, alla vackra konstverk han präglat vårt Piteå med och mycket mer. Jag avslutar ofta mina stolthetsharanger med: ”Man får skryta om sin farfar” och det brukar folk hålla med om. Farfar jobbar med det han älskar och det har inspirerat mig till att försöka göra samma sak. Han är i skrivande stund 88 år gammal och jobbar för fullt med spännande och intressanta projekt. Jag hoppas jag kan vara lika driven och passionerad över mitt yrke i den åldern. Farfar har länge skildrat vårt bottniska natur- och kulturlandskap, inte minst i målningar som folk beundrat och hängt upp i sina hem. Men jag har även fått leva i dessa konstverk tillsammans med honom. Minnen som när jag åkte i farmor och

farfars Flipper i Piteå skärgård som barn, fiskade i hans motorbåt som tolvåring och farfar tittade på sitt ekolod och pekade mot en punkt i havet och sa: “Där! Där är en gädda Emil, kasta där!” Han skojade såklart men det erkände han inte då, för såklart så var det en gädda där som nappade. Alla jazzlåtar som ständigt spelades i hans bil varje gång han skjutsade mig till tennisträningen. Första gången i min karriär som det skrevs om mig i Piteå tidningens papperstidning och han ringde mig och sa: “Jag är så himla stolt över dig”. Man får inte välja sin farfar, det är ett lotteri man har noll kontroll över. Min farfar är Sture Berglund och jag vann jackpotten.

Emil Hansius, youtuber, influencer och sonson till Sture Berglund.

Emil och Sture

Sture Berglunds landskap

av Marianne Söderberg

Vi har mötts ofta genom åren, konstnären Sture Berglund och jag. För en kulturjournalist har det alltid funnits mycket att berätta om. Inte bara om konsten i sig, utställningarna, de skrivna konstnärsporträtten. Utan också om alla projekt. Tvärvetenskapliga forskningsprojekt kring landhöjning, labyrintplatser och kustbygdens förändring. Tolkningar och dokumentation av det bottniska natur- och kulturlandskapet, gestaltningar av rastplatser, cirkulationsplatser och gatumiljöer. Formgivning av allt från industrier till små fiskemuséer.

Så har vi till exempel vandrat tillsammans i ”Kråkfällans” inre, rondellen vid södra infarten till Kalix. Utgångspunkten där var den lilla blåmusslan *Mytilus edulis*, rikligt förekommande i havssanden kring Kalix och i älven som flyter intill. Musslorna och snäckorna tog form och färg i smidesräcken och i rondellens inre, som en påminnelse om naturlandskapet och platsens historia. På Uddmansgatan i Piteå har vi studerat hans formsäkra påminnelse om landhöjningen, vi har njutit av den skira skönheten kring en labyrint som hämtat mönster från Orrskäret några kilometer från det som hade kunnat vara en mycket trist rastplats i Harrbäcken mellan Piteå och Luleå, men som genom Sture Berglunds och landskapsarkitekters försorg formats till något helt annat.

Ett språk bortom orden

För att inte tala om alla gånger vi mötts kring hans konstverk. Vid bilder som, precis som alla överskridande samarbetsprojekt han sysslat med genom åren, även de på olika sätt tagit avstamp i

landskapet som omger honom. Det yttre förstås, men också i ett inre. Landskapets alla tecken, som han givit sig själv uppdraget att dokumentera i sin konst. Lyriskt, men samtidigt också konkret. Båkarna, sjömärkena, fiskeredskapen, labyrinterna, veden som staplats i exakta rader. Allt vittnar om människorna som befolkat detta kustlandskap, deras omsorg, men också om skönhet. De partiturliknande mönster havet lämnar efter sig i strandkanter, kartlavens mikrokosmos på stenar, den sjunde dyningen som bildade ett märkligt ljusfenomen en höstkväll ute på Stenskär. Det slumpartade som ändå alltid tycks bygga på symmetri. Ett dolt språk med en påfallande rytm i ett ständigt föränderligt landskap. Som konstnär har Sture Berglund öppnat mina ögon. Hjälpt mig att se och tolka tecknen, förstå sammanhanget i den natur och kultur vi lever i, visat på skönheten i ett språk bortom orden.

Konst av forskningsresultat

En gång stötte vi ihop på ett flyg. Hamnade bredvid varandra i de trånga flygplanssätena. Sture och hustrun Karin var på väg till Stockholm för att närvara vid Kungliga Vetenskapsakademiens möte där tillkännagivandet av årets Nobelpristagare i kemi skulle äga rum. Sture Berglund hade fått det prestigefulla uppdraget att utforma Nobeldiplomet. Självklart ville han vara med på hela resan, läsa in sig på pristagarnas ämnen och låta forskningen ta gestalt i hans bilder. Det är ju så han jobbar, kunskapen om sammanhangen bildar alltid en solid grund för det konstnärliga. Det skulle komma att bli sammanlagt nio Nobelprisdiplom, tre år i rad – i kemi, fysik och ekonomi. Uppdragen innebar bråda dagar med

kort om tid för idéarbete och utförande. Dessutom krävdes en stark tilltro till en fungerande logistik då hans bilder skulle färdas från ateljén hemma i Piteå till den svenska kalligrafen i Österrike som plockade upp färgnyanserna i vackra skrivtecken för att sedan skickas tillbaka till bokbinderiet utanför Stockholm där bilderna placerades i färgat getskinn från Indien. En tröst i sammanhanget var kanske att formatet var givet och inget att diskutera.

Tecknen leder rätt

Den här gången kommer jag hem till honom och Karin i det hus de byggde i början av 1980-talet på det som en gång var Sture Berglunds föräldrars sommarstugetomt i Ankarskatan. Rött och vackert ligger det där på en höjd med utsikt över småbåtshamnen vid Fårösundet. Tecknen leder den vilsne rätt. Intill entrén ligger en öppen tjärad träbåt och strax bredvid en hög med ved, konstfullt staplad. Bakom huset på höjden breder trädgården ut sig och erbjuder ett skyddat lugn inramat av föräldrarnas gamla sommarstuga, ombyggd till arbetslokal, och en nyare ateljé med fönster mot norr och öster. Allt andas kustlandskap och skärgård, till sina båda arbetsplatser går Sture dagligen på vackra spänger. På verandan har Karin Berglund dukat fram kaffe och smörgåsar. Snart firar de sin 60-åriga bröllopsdag, de träffades redan på läroverket i Piteå, Karin fanns med redan under Konstfackstiden. De tre barnen är vuxna sedan länge, numera räknas också barnbarnsbarn in i flocken. I vardagsrummet har Sture Berglund plockat fram några av de hundratals loggböcker han fört genom åren. Tätskrivna anteckningsböcker, inte sällan med

små skisser. Texterna, små poem. I en enda rad formulerade han i februari 1997 utgångspunkten för hela sitt skapande: ”I kustbandet, mötesplatsen mellan land och hav, vidrör jag mitt ursprung och konstnärliga revir.”

Hemma i skärgården

Så länge han kan minnas har det bottniska landskapet fångslat honom. Redan som liten pojke satt han där på bryggan på Nötögrundet och ritade av grannen Viktor Holmbergs båt. Från ena sidan när den stävade ut mot havet och fisket och från andra sidan när den närmade sig ön igen på sin väg tillbaka. Både på mammas och pappas sida finns rötterna i Piteå skärgård, skärgården är ”hemma” för Sture Berglund. Någon gång började han nära en dröm om att få arbeta med bilder och sökte och kom in på Konstfack i Stockholm. En befälsutbildning i Göteborg kom emellan, ett lyckokast även om det kanske inte kändes så just då. Göteborg var en levande konst- och musikstad, med många gallerier och dessutom ett konstmuseum. Den unge befälseleven som hade så lång väg hem, stannade kvar och tog del av stadens utbud. På Konstfack fick han senare ”de bästa lärarna”, som han säger, bland annat Fritz Sjöström. Då, på slutet av 1950-talet, fick Sture idén att bjuda in en ung Lars Pirak till en utställning på Konstfacks galleri Svensk Form, som ett projektarbete inom konstvetenskapsstudierna. Norrbottens museum ställde upp med ekonomiska resurser via sin dåvarande chef Harald Hvarfner. Det hela blev en succé med recensioner i alla de stora Stockholmstidningarna. Kanske borgade utställningen och kontakterna som

knöts kring den för den fortsatta karriären, för efter studierna fick Sture Berglund jobb på Norrbottens museum där han under 15 år bland annat arbetade med att formge såväl Silvermuseet i Arjeplog som Åtte i Jokkmokk.

Kulturell guldrusch

Uppdragen var många, i Norrbotten rådde en slags kulturell nybyggaranda under sextio- och sjuttiotalet. Senare kom han att bli en av lärarna på Sunderby folkhögskolas konstlinje tillsammans med Roland Larsson och Ingvar Jigrud, där han inte minst var med om att bygga upp grafikverkstaden. I början av 1980-talet bestämde Sture Berglund sig för att lämna skolans värld – han undervisade också deltid på gymnasiet – för att få möjlighet att satsa mer på den egna konsten och på alla uppdrag som fortsatte att strömma in. Stora uppdrag för offentliga miljöer, forskarsamarbeten, konsultuppdrag – bland dem 16 år åt Vägverket. Räknar han får han ihop cirka 65 offentliga utsmyckningar och miljögestaltningar. Dessutom utställningar – drygt 130 separatutställningar, temautställningar och samlingsutställningar i Sverige och utomlands. Till det kan läggas uppdrag för Svt, Tv 4 och Sveriges Radio och ett femtiotal med anknytning till grafisk formgivning, bok- och skivomslag och illustrationer.

Ute i ateljén visar han upp ett pågående arbete med skivomslag till en serie Bachinspelningar och på en vägg hänger en innerpåse till succébandet Kents album Tigerdrottningen intill bandets t-shirt försedd med ett ensmärke hämtat från Mellerstön, ett prestigeuppdrag även det, mätt efter en annan skala. Ändå typisk för just Sture Berglund som under hela sin karriär kommit i kontakt med olika

och skilda yrkesgrupper i samarbeten där han bidragit med sin särskilda konstnärliga kompetens.

Konstnärligt växelbruk

Sture Berglund har alltid växlat det ensamma jobbet i ateljén med yrkesmässiga samarbeten, med allt vad det innebär av möten med människor och kompetens av vitt skilda slag. Organiserat ett konstnärligt växelbruk som passat honom och som avbrutit den ensamma monologen med sig själv, den som de flesta konstnärer känner igen på gott och ont. Tvivlet som ibland följer i dess spår, avsaknaden av bollplank, reaktionerna som kommer först efter en utställning långt senare. Som konstnär har han levt ett påfallande socialt yrkesliv, intresserat sig för människor, för andras tankar och idéer, inspirerats av många. Därför kan det tyckas motsägelsefullt att det i Sture Berglunds konst aldrig syns några människor, endast spåren efter dem.

Vid 88 års ålder pågår arbetet i ateljén och i loggböckerna nästan som vanligt. Förutom skisser till skivomslag har han nyligen avslutat arbetet med en skulptur som lyfter fram Öjebyfödda statsministern Nils Edén och Eliel Löfgren, justitieminister och utrikesminister, men också diplomat och advokat. Skulpturen utförs i sten, ”Öjeby-gnejs”, samma slags sten som återfinns i Norrbottens äldsta byggnad, ursprungligen en försvarsanläggning, en kastal, senare påbyggd till att bli ett klocktorn intill den närbelägna kyrkan. Ständigt denna koppling mellan natur och kultur. Som har han tagit på sig ett uppdrag, att knyta ihop historien med nutiden, att dokumentera, men också att skapa identitet och skönhet som leder vidare. Det har hänt att han under våra möten ursäktat sig

Sture Berglund i sin ateljé i Piteå, 1993. Bilden kommer från boken ”Ateljébesök möten med 17 norrbottniska konstnärer”, utgiven på Pohjoinen förlag. Texten i boken skrevs av Eva Wanler.

Foto: Anders Alm

Sture Berglund i sin ateljé i Piteå, augusti 2025.
Foto: Anders Alm

för att han låtit som en predikant när han gått igång med sina berättelser om det bottniska landskapet. Helt i onödan, för jag har mer än gärna lyssnat. Den känsla jag fått genom åren är att Sture Berglund hellre talar om det konkreta än om sig själv och sitt eget skapande. Det senare tycks mer svårfångat och dolt. En process svår att sätta ord på, kanske till och med ointressant att analysera.

De enkla verktygen

Ändå finns det sammanhang han, möjligen lite ovilligt, lyfter fram. Erkännanden som kommit under hans vid det här laget långa konstnärsliv. Som till exempel utställningen Norrländska landskap, dit han fick en inbjudan tidigt i karriären. Där står hans namn intill John Bauers och Prins Eugens i programboken. Det har hänt att han skrutit om det för barnen, berättar han med ett leende. Eller utställningen på Café Hildur på Moseholmen sommaren 2023, en återkomst till det hus morfars far en gång byggde. Eller som i vintras, när han stod och skottade snö utanför huset och telefonen ringde i fickan. Efter att på uppmaning ha satt sig ner fick han beskedet att han tilldelats ett stort stipendium, helt oväntat. Känslan av att vara ihågkommen betyder mycket.

Fortfarande finns det projekt att ta tag i, möjligen en utställning, tiden får utvisa. Sture fortsätter att föra sina loggböcker, noterar väder, vind och särskilda iakttagelser från alla de dagar som mer eller mindre omedvetet så småningom tar form i hans konst.

Välformulerad som han är, sammanfattar han naturligtvis själv bäst sin konstnärliga gärning. I en av de många böcker han medverkat i genom åren skriver han: ”Mina enkla verktyg i detta oftast

lustfyllda arbete har varit blyertspenna, pensel, akvarellfärger, skisspapper – och loggbok, vilka alltid troget följt mig under många färder i ett landskap, som egentligen är två – ett yttre och ett inre.”
Det konkretas poesi. Som alltid när det gäller Sture Berglund.

Marianne Söderberg, tidigare kulturredaktör på Norrbottens Kuriren, numera frilansande kulturjournalist i Luleå.

Konsten, Sture Berglund och samhällsbygget

Av Bertil Sundstedt

Norrbottnens län har en kort konsthistoria. Den utspelas under dryga tre generationer under 1900-talet. Innan den senare halvan av 1800-talet fanns bara enstaka spår av inhemska konstnärliga aktiviteter.

En kort historik

De äldsta bilderna från länet som vi möter i historien innan förra sekelskiftet, var vanligen utförda av söderifrån komna bildmakare som använde bilder för dokumentation i sitt arbete. De flesta var inte konstnärer i den betydelsen som vi lägger i ordet i dag, de var oftast forskningsresande, kartografer eller vetenskapsmän.

Runt sekelskiftet vid 1900-talets början fördes det på riksplanet ett livaktigt meningsutbyte om konsten och kulturen som en bildningsväg för folk i allmänhet, ett förädlande instrument för breddning av demokratin i samhällsbygget. Många av dåtidens opinionsbildare som exempelvis kulturskribenterna Carl G Laurin och Ellen Key samt konstnärerna Carl och Karin Larsson, var djupt engagerade i diskussionerna om konstens mål och medel och de spred sina budskap genom skrift och i bild.

Ellen Key skriver i sin skrift *”Skönhet för alla”* om sin övertygelse att människor arbetar bättre, mår bättre, blir vänligare och gladare om de i sitt hem och i sin vardag omges av vackra former och färger. Konstnärerna Carl och Karin Larsson som delade Keys ideal gav ut tre böcker som i text

och bild beskrev tillkomsten av idealhemmet i Sundborn, ett stilideal som än idag påverkar hur vi bor och lever. Den tidens livliga diskussioner ledde så småningom till politiska ställningstaganden så att man i måldokument skrev in betydelsen av konst och kultur som verktyg för demokratins förverkligande.

Organisering

Konstlivet organiserade sig i intresseorganisationer av olika slag. Konstnärernas riksorganisation, KRO, bildades 1937. Samma år inrättades ett Statens konstråd som förvaltare och inköpare av konst till statliga miljöer och fastigheter. Under 1940-talet och framåt inleddes därför en rad initiativ till etablerandet av organisationer som Konstfrämjandet, Riksförbundet för bildande konst, Föreningen konst i skolan och Riksutställningar. Konsten blev en angelägenhet i nationsbygget. Lokala konstföreningar bildades med uppdrag att arrangera utställningar och sprida kunskaper om god och bildande konst. Alla dessa initiativ hade ett bildningssyfte i botten.

Fram till slutet på 1960-talet saknade kulturlivet i Norrbottens län offentliga institutioner med särskilt ansvar att ta vara på konstens intressen eller förverkligandet av den statliga, då vagt formulerade, kulturpolitiken. Varken landsting eller kommuner hade då kulturnämnder och det fanns heller inga målformuleringar för kulturen.

Norrbottnens konstliv var, på gott och ont, i stort sett baserat på insatser från föreningslivet och med detta konstantusiasters ideella arbete. Det kom att dröja till 1972 innan den nationella kulturpolitiken i

Sverige utreddes i sin helhet. Då fick man för första gången en samlad bild av landets kulturliv. Denna utredning låg sedan till grund för en kulturpolitisk proposition som 1974 både formulerade målsättningar för kulturpolitiken och som föreslog inrättandet av institutioner för verkställighet av densamma och kulturnämnder skapades.

Svårt att leva på sin konst

Trots de många initiativen var det för de allra flesta konstnärer i Norrbotten svårt att leva enbart på sin konst. I en region utan konsttraditioner och utan konstinstitutioner eller privata gallerier var många tvungna att ha ”brödarbeten” och konsten blev en bisyssla. De norrbottniska konstbegävningarna fick vanligtvis sin högre utbildning på skolor i södra Sverige och där skapade man sina kontaktnät, slog ner sina bopålar och blev kvar.

Med de kulturpolitiska tillämpningar som föreslogs i kulturpropositionen kunde man nu med viss tvekan även etablera sig i Norrbotten. Högskoleutbildade konstnärer gavs då möjlighet att återvända till hemtrakterna. Ett utmärkt exempel på det sistnämnda är piteåfödda Sture Berglund. Efter studieåren på Konstfackskolan i Stockholm 1960–1965 och Konsthögskolan 1973–1974 har Sture Berglund varit bosatt i Piteå och blivit något av en ”stadskonstnär” på hemorten. Sedan sin första utställning på sextioalet har han haft åtskilliga separat-, tema- och samlingsutställningar i Sverige och utomlands. Hans publika förankring är omvittnad. *”Det är som väckelsestämmning var gång Sture Berglund har utställning i Piteå”* berättade en utställningsfunktionär en gång för mig.

Berglund har dessutom genomfört ett stort antal offentliga utsmyckningar och konstnärliga miljögestaltningar, många i Piteå men även runt om i landet. I vägverkets regi har han fullgjort många designuppdrag och tillika varit ledamot av Statens Vägverks Miljö- och Skönhetsråd.

Tidigt kom han i kontakt med museivärlden. För sitt examensarbete i konsthistoria på Konstfack kontaktade han Norrbottens museums dåvarande chef, museimannen Harald Hvarfner för att låna in samiska konstföremål för en utställning av *”Gammal och ny samisk form”* på föreningen Svensk Form i Stockholm.

Den kontakten kom efter utbildningen att leda till en halvtidsanställning på Norrbottens länsmuseum. Där kom han att engageras i utformningen av utställningar på lokala museer som exempelvis i Arjeplog och Jokkmokk. Han kom även att anlitas i formgivningen av ett antal hembygdsmuseer runt om i länet som exempelvis Pajala, Övertorneå och Töre.

Mer bekant motivvärld

Kontakterna med den samiska formvärlden kom tidigt att i hög grad prägla Berglunds konstnärskap. Under samma tid arbetade han parallellt med sin egen konst. Efter en viss självvrannsakan, insåg han så småningom att han som kustbo enbart var en gäst i fjällandskapet. Han insåg att hans konstnärliga referenser ju låg i det landskap han hade vuxit upp i. Sedan den insikten fick fäste utgör numera hans färg- och formfatabur det nordliga flacka kustlandskapet.

”Sture insåg att hans konstnärliga referenser ju låg i det landskap han hade vuxit upp i.”
 Bilden kommer från boken ”Ateljébesök möten med 17 norrbottniska konstnärer”, utgiven på Pohjoinen
 förlag. Texten i boken skrevs av Eva Wanler.
 Foto: Anders Alm

Berglund kom även under 1970-talet att arbeta som uppskattad lärare i måleri, grafik och teckning på Konstskolan på Sunderby Folkhögskola utanför Luleå. Där kom han att inspirera och bidra till att fostra nya generationer av norrbottniska bildskapare.

Själv har jag haft förmånen att samarbeta med Sture Berglund i många konstnärsfackliga sammanhang genom KRO och Konstnärscentrum. Tillsammans engagerades vi en tid med ett uppdrag som lokala utställningsproducenter åt statliga Riksutställningar. I utställningsprojektet ”Fjällnära, det yttre och inre landskapet”, där sju norrbottniska konstnärer kom att sammanföras med sju forskare vilkas forskningsfält rörde det fjällnära landskapet. Med utgångspunkt från seminarier, exkursioner och workshops arbetade deltagarna fram en utställning baserad på forskning och konst i den fjällnära regionen. Utställningen hade premiär på Ajjte Svenska Fjäll och Samemuséet i Jokkmokk 1988 och gick sedan på turné i landet.

Sture Berglund har haft många illustrationsuppdrag genom åren. 2008–2010 fick han Kungliga Vetenskapsakademiens hedersuppdrag att utföra nio Nobeldiplom inom kemi, fysik och ekonomisk vetenskap

Sture Berglund har även varit ledamot av Statens bildkonstnärsfond åren 1980–1983. Han finns representerad med verk förutom i Nationalmuseums och Statens konstråds samlingar även i många landsting, kommunala samt privata samlingar.

En blick i backspegeln

När man tittar tillbaka på konstlivet i Norrbotten kan man konstatera att först kommer eldsjälarna, pionjärerna. De som har förstått att konst är ett sätt att vidga livsrummet och göra det mer begripligt och meningsfullt för sig själva och för andra. Deras verksamhet skolar en intresserad publik som vill se mer. Detta bidrar till utställningsarrangemang, institutioner och kursverksamheter. En kulturell infrastruktur växer fram med föreningsliv, beställare, gallerier, kommunala och regionala åtaganden.

Det går numera, med hjälp av stipendier, projektanslag, offentliga arbeten, en arbetande sambo, försäljning och extraknäck att leva som yrkesverksam konstnär i Norrbotten. Det har vi konstens alla eldsjälar att tacka för!

Bertil Sundstedt, född i Boden 1948, numera bosatt i Luleå.

Bildkonstnär, pedagog och skribent.

Tidigare Länskonstnär i Norrbotten och lärare på konstskolan i Sunderby folkhögskola. Skriver om konst och kultur i diverse sammanhang.

Navigare Nessese Est

av Ove Lundmark

Jag möter Sture Berglund hemma i den vackra villan på Djupviken vid Färösundet, precis vid den tidigare inseglingsleden mot gamla Piteå stad. Sture tar emot på infarten och vi beger oss snabbt in undan den bitande nordanvinden för en kopp kaffe med bulle, men stannar först upp vid den gamla träbåten som ligger elegant uppställd under ett likaledes elegant utformat tak precis utanför garaget.

- Det här är en langenbåt från båtbyggare Pettersson i Jävre. Jag seglade den ett par somrar mest på kul men kände sedan att den var alltför vacker för att bara vändas på land och ruttna bort, så jag byggde ett slags tempel för den och här får hon istället ligga till allmänt beskådande, inleder Sture vår träff.

Stures far växte upp på Granön i en familj som sysslade mycket med fiske och säljakt så kopplingen till skärgård kom direkt via modersmjölken, eller skall vi säga farvattnet. De tidiga barndomssomrarna tillbringades sedan ofta hos morfar “Bagar Ernst” i Vallsviken, strax innanför Mosesholmen där skärgårdsintresset förstärktes.

- Jag har många fina minnen från den tiden, förutom rädslan för tagelormarna som lurade i vassen. Vi hade fått för oss att de kunde ta sig in i kroppen och linda sina tråds mala kroppar runt hjärtat, med en kvalfylld död som följd. Naturligtvis rent nonsens men för en liten pojke var det helt på allvar, skrattar Sture.

De första skärgårdsturerna skedde med pappans Långedragssjulle. Seglatser till Jävreholmen och Mellerstön för jakt var vanligt förekommande,

innan båten byggdes om för motordrift av Bröderna Wallin i Bertnäs. Men Navigare Necesse Est (att segla är nödvändigt) är som bekant ett sedan länge fastställt faktum och i tonåren var det dags för den första egna segelbåten. En flateka som förvisso tog sig fram med vindens hjälp, men där årorna ofta fick tas till när det var dags för hemfärd.

- Jag hade ett stående förbud att inte segla längre från stan än till grundet Davids stenar, ett förbud som lika stående bröts nästan varje gång jag och någon kompis begav oss iväg. Den yttre skärgårdens vyer lockade både upptäckarlust och fantasi, vilket har följt mitt i hela livet. En gång lastade vi ekan med tält och annat för övernattnings och satte kurs mot Yttre Mjögrundet för “Robinson Cruseliv”. Vi hade visserligen fått med oss rikligt med mat hemifrån men beslöt redan vid den lilla ön Grytan att dumpa allt över bord och istället klara oss på vad naturen gav. Oj, vad vi senare kom att ångra den handlingen. Men kul hade vi, minns Sture.

I januari 1958 kallades seglingsintresserade i Piteå till möte i idrottsföreningens klubbbrum. De sexton närvarande enades snabbt om att bilda Piteå segelsällskap och som styrelsesuppleant invaldes en då 21-årig Sture Berglund. På hemvägen i den kalla kvällen, frågar Sture försiktigt den länge gänglige bankmannen Olle Lindberg om dennes segelbåt av typen Måsunge möjligen kunde vara till salu. Svaret var “Ja, under förutsättning att båten fortfarande flyter till våren...” Måsungen flöt och samma sommar anordnades kappseglingar på Nörd-fjärden.

- Jag har väl egentligen aldrig kappseglat på riktigt, men det var kul att vara med och den sextonde juli samma år vann jag faktiskt en tävling några sekunder

Langenbåten som är uppställd utanför Sture Berglunds hus i Piteå
Foto: Anders Alm

före Sten Sällström, en av många duktiga seglare på den tiden. Men vi seglade även tillsammans inom sällskapet och den jag nog lärde mig mest av var Heiko Becker. Heiko kom till Piteå som färdigutbildad arkitekt från efterkrigstidens Tyskland med en Olympiajolle i bagaget men skaffade sig snabbt större båtar där man kunde vara med och gasta. Han var otroligt duktig seglare men knappast någon pedagog och dessutom väldigt tjurskallig. Föreslog man minskade segel i hård vind, blev inte sällan beslutet tvärt om. Det var inte alltid så lätt ombord på Heikos båtar men väldigt lärorikt, på gott och ont, ler Sture åt minnena.

Den lilla Måsungen byttes så småningom ut mot drömbåten “Holken”, snabbt omdöpt till Kajsa. Det var en estländsk koster byggt i polsk ek och erbjöd både mer plats – inte minst för penslar, färg och staffli - samt möjligheter till längre turer i Bottenvikens skärgårdar. En av de mer minnesvärda seglatserna skedde dock i en helt annan båt, en norsk Colin Archer, stor tung och byggd för Nordsjön. Tillsammans med en bekant seglade man över till Jakobstad och möttes med stor uppskattning av österbottningarna när man anlöpte gästhamnen och seglarpaviljongen Pavis.

När familjen växte blev Kajsa till Kajsa 2, en Marieholmsbyggd IF båt som fick ligga i segelsällskapets nya uthamn vid Timviken, ett stenkast från barndomens Vallsviken. Därifrån gjordes många turer i samtliga väderstreck.

-Jag har många favoritställen i den Bottniska arkipelagen. Rebben är nog nummer ett då jag spenderat mycket tid där ute i mitt arbete och alltid fascinerats av öns utsatta läge, fauna, geologi samt inte minst historia. Tillbringade flera somrar där i ett projekt tillsammans med arkeologer från Umeå då vi bland annat hittade lämningar från fiskare och säljägare daterade så långt tillbaka som från 400 talet e.Kr. Malören är ett annat smycke med sitt katedralsluknande kapell och imponerande Heidenstamfyr i r d fjällpanel blinkandes bokstaven M var sjätte sekund, sjöfarare till ledning. Men även närliggande Mosesholmen har alltid varit en favorit. Till den skyddade lagunen kan man alltid ta sig oavsett väder och vind, för att finna l , berättar Sture vidare.

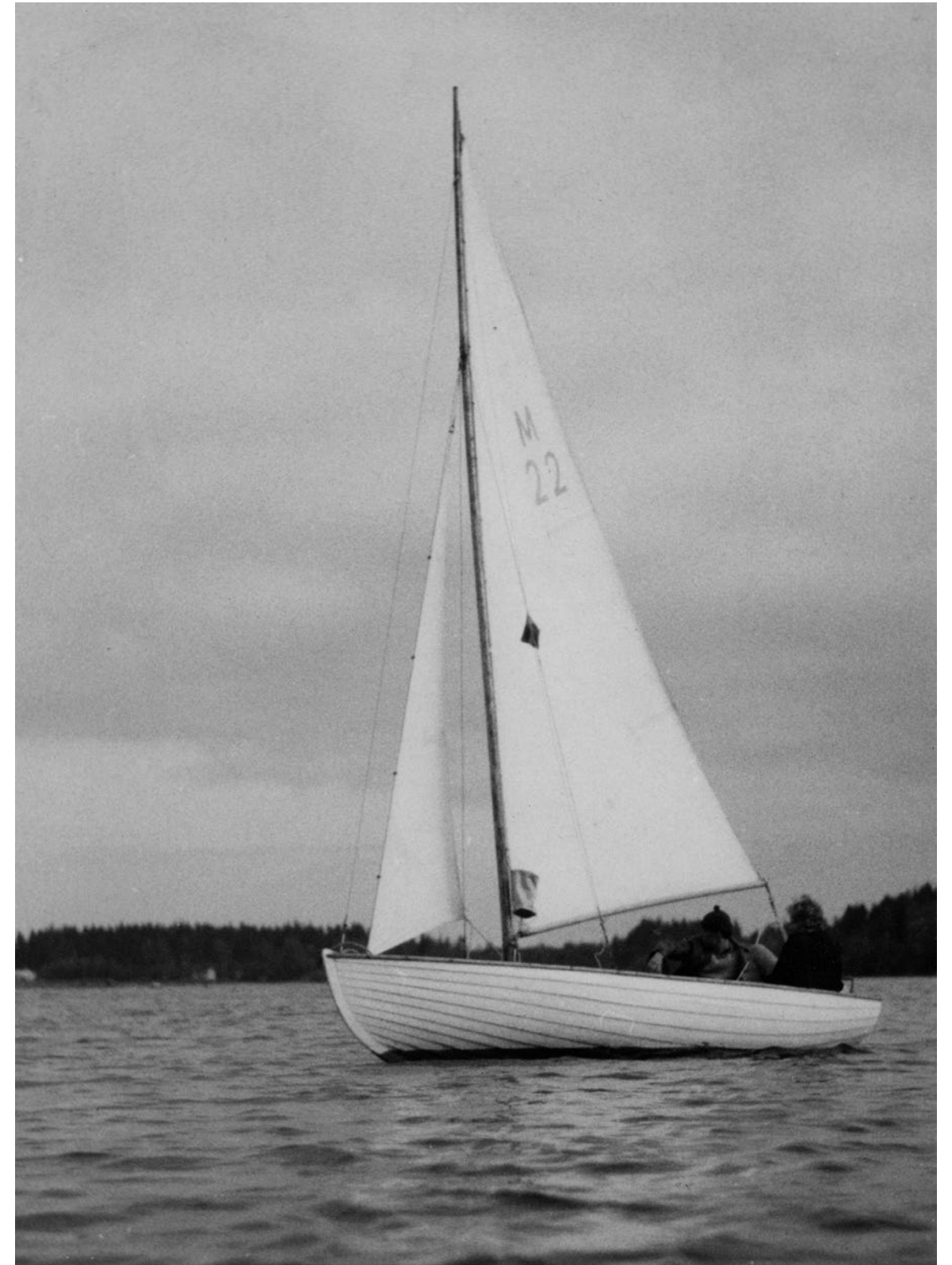
Efter några  r ersattes även Kajsa 2, denna gång f r en mer l ttthanterlig motorbåt av modellen Flipper 760, f r vidare turer i skärgården. Men en gång seglare, alltid seglare

Även om jag av praktiska och bekväma skäl - jobb, tillgänglighet och tid - mest  kt motorbåt sedan -80 talet, har jag alltid längtat tillbaka till seglingen. Segling och inte minst rodd  r de mest naturliga och äldsta sätten f r människan att ta sig fram på om man räknar bort de egna benen. Segling har mänskligheten hållit på med i tusentals  r. Fenicier, egyptier, kineser, så långt tillbaka i tiden man tänkas

kan. Man  r ett med elementen och f r anpassa sig så gott det g r. Så visst, att segla  r nödvändigt, avrundar Sture.

Kaffet har för länge sedan kallnat då utvikningarna under vår pratstund  r både många och långa. Dessutom är hustrun Karins nygräddade bullar sedan länge slut. Vi avrundar därför med en titt i Stures ateljé där gamla projekt trängs med nya och kommande idéer, alla mer eller mindre kopplade till segel och skärgård. Att segla  r måhända numera kanske inte en absolut nödvändighet, men visst  r det både vackert och befriande.

Ove Lundmark, född och uppvuxen i Piteå skärgård. Seglare sedan barnsben med långa turen längs Sveriges kuster, kappseglingar och ett antal atlantkorsningar.

Karin och Sture Berglund på en seglats

Sture Berglund, båtar och skärgård

av Hans Wiechel

Båtar kom in tidigt i Sture Berglunds liv. Men någon seglingsromantiker har han aldrig varit, snarare en trovärdig och pragmatisk sjöman som vet vad som behövs för att ta sig ut i skärgården. För det var dit han ville.

Stures farfar var fiskare och hans pappa var fiskhandlare. Havet fanns i deras liv och arbete och det kom att bli en mycket viktig del av Stures liv också, som vi alla kan se i hans konst.

Redan i tonåren fick han tag på en typbåt för ungdomar med centerbord. Den fick namnet Måsungen och var praktisk genom att det var lätt att ta sig in mot land sedan centerbordet lyfts upp.
- *Jag fick köpa den om jag kunde få den att flyta, berättar han.*
Och det lyckades han med.

Seglingsintresset höll i sig. Tids nog fick Sture tag på en båt av kostertyp byggd i Estland av polsk ek. Ingen snabbseglare precis, men stadig och mycket vacker. Den fick namnet Kajsa 1. Stures hustru heter Karin och kallas Kajsa, dessutom bildar första bokstäverna i familjens förnamn ordet KAJSA.

Norrbottens skärgård är inte som som Stockholms, konstaterar han sakligt, där det går transporter mellan fastland och öar:
- *Här fick man ha egen båt för att komma ut i den övärld man tycker så mycket om.*

Några längre seglingar ägnade han sig aldrig åt, det blev i och för sig turer till Umeå och Holmön. Men egentligen behövdes de inte, eftersom det var

till skärgården han ville. Och den har han hunnit utforska ordentligt. Det har han visat på många utställningar, bilder, i böcker och konstnärliga utsmyckningar.

Under sina seglatser i skärgården gjorde han alltid noteringar:
- *Jag förde hela tiden loggbok, skrev dagbok och gjorde skisser. Sommarmånaderna till havs var som en tid för insamling av material, som jag sedan bearbetade under hösten. Det var tankar, utkast och ord. Det var bra grunder till utställningar.*

Till en mindre bild, en torrnålsgravyr kallad Nattham, har Sture också en text, hämtad från loggboken:

*“In i lä
in i viken
undan vinden
söker jag mig
till röda klippors famntag
Över vattnet blåser mörkret
och jag väntar på
att rädslan ska dra vidare
ut över havet ...”*

Att båtar och skärgård har, som han säger, präglat honom, är uppenbart också i hans och hustrun Karins hem. De maritima inslagen syns mest överallt; båtmodeller, sjöfåglar, sjökort, bilder med båtar, hans egna segelbåtar, hav och öar. Det är likadant i hans ateljé, där hänger tampar, åror, paddlar, skivomslag som han har gjort med havsmotiv ...

Under vårt samtal blir Sture sällan sittande särskilt

länge åt gången. Han har hela tiden exempel att visa och de är många. Det kan vara en bok, en tavla, en skulptur eller något annat från hans omfattande produktion. Han berättar frikostigt och apropå de åror och paddlar han har som prydnad, säger han:
- *De är ju de äldsta tecknen på maritima miljöer vi har.*

En båtmodell visar han stolt. Den föreställer en öppen tvåmastad träbåt från Roslagen, inte helt olik de skötbåtar som tillverkats i både Väster- och Österbotten:
- *Den här modellen har Claes Kruckenberg gjort. Det är han som gjort modellerna på Sjöhistoriska museet.*

Under tre år gjorde Sture Berglund diplom till Nobelpristagare. 2008 till dem som fick kemipriset, 2009 till fysikpristagarna och 2010 till dem som fick ekonomipriset till Alfred Nobels minne. Varje år var det tre pristagare i respektive ämne, nio diplom totalt.
Vid ett samtal med en son till en av pristagarna i fysik, fick han reda på att mannen var långseglare. På hans diplom finns en segelbåt. Och alla fick de förstås marina motiv.

Sture har också gjort en hel del offentlig utsmyckning. Skrovet på väggen i kvarteret Tallen i Piteå är välkänt och i grunden en riktig båt. Den är ca nio meter lång och spetsgattad av kostertyp, precis som Kajsa 1. Det finns också en mast till en galeas i Ankargrund och längs kanalen i Piteå en tråkaj. Den har han gjort med bl a pollare att göra fast vid.

Sture Berglund är född 1937 och fortfarande mycket aktiv. Han skulle gärna vilja ha en ny utställning

inplanerad. Det ger disciplin, säger han.
- *Jag skulle kunna göra en sammanfattning av det jag har gjort, funderar han.*

Det skulle nog inte förvåna någon i hans omgivning om den utställningen också blir verklighet. Sannolikt kommer den då att präglas av det som präglat honom själv:
Skärgård, hav och båtar.

Hans Wiechel, journalist och tidigare lärare i journalistik vid Umeå universitet. Båt- och seglings-entusiast

Sture ombord på Kosterbåten Kajsa 1.

Samarbeten med Piteå Kommun

av Hans Hansson

I min egenskap av ansvarig för park-kultur- och fritidsförvaltningen i Piteå hade jag glädjen att arbeta med Sture i många offentliga gestaltningsprojekt som planerades och genomfördes perioden 1995–2010. De främsta projekten vi arbetade tillsammans med var omdaningen av Uddmansgatan, byggandet av Akva upplevelsecentrum, parterren längs kanalen i folkmun kallad ”Stureplan”, samt infarterna till Piteå.

Det som gjorde det speciellt att arbeta med Sture var, förutom hans erkända begåvning att som konstnär arbeta med form och färg, hans förmåga att ge de offentliga gestaltningarna en kulturell och historisk mening.

Uddmansgatans gestaltning

När planeringsgruppen för Uddmansgatan äntligen kunde enas om att gestaltningen skulle domineras av gröna inslag i kombination med organisk och levande materia var det Sture som lanserade idén om Uddmans bryggor samt att åskådliggöra landhöjningen som förvandlat Haggsholmen från en smal ås till dagens centrala stadsdel. Just detta att ge den konstnärliga gestaltningen en vidare kulturell och historisk mening är utmärkande för Sture. Bryggorna, den ursprungliga hamnen, masterna som symboliserar forna tiders segelfartyg ger en genuin känsla av forna tiders Piteå.

Akvahusets former och färger

Piteälvens sträckning, fauna och djurliv inspirerade Sture och arkitekt Åke Franzéns val av Akvahusets

former och färger. Även materialvalet styrdes av byggnadens ändamål som interaktivt naturrum. Ett smycke som tyvärr inte längre har samma tydliga syftning efter att byggnaden nu nyttjas för andra ändamål.

Infarten till Piteå

Ytterligare exempel på offentliga gestaltningar där Sture varit delaktig är infarten till Piteå längs Timmerleden där armatur och stolpar knyter an till Piteås många olika träindustrier.

Det är ingen tvekan om att Sture präglat den offentliga bilden av Piteå, berikat den genom att tillföra kunskap om stadens historia i kombination med estetisk vackra gestaltningar. Något vi har all anledning att vara tacksamma för.

***Hans Hansson**, bosatt i Piteå. Förvaltningschef för kultur-fritid-park i Piteå mellan 1992 och 2011*

Parterren längs kanalen i Piteå är ett samarbete mellan Piteå Kommun och Sture Berglund

En konstinstallation i kvarteret Tallen mot Västergatan

av Anders Svensson

I Piteå Rotaryklubb träffades vi varje fredag lunch och om Sture och jag kom att sitta vid samma bord var samtalen ofta om båtar, segling och skärgård. När vi senare båda kom att hamna i Piteå Båtmuseum, där jag just nu är ordförande, så stärktes vår vänskap ännu mer.

Från idé till verklighet

Hösten 2019 hade Sture Berglund sålt in en idé till Lindbäcks Bygg. Nu var idén på väg att bli verklighet. En halv båt på väggen på ett av Lindbäcks hus på Västergatan. Sture förankrade projektet med Piteå Båtmuseums båtbyggarmäster Tore Sandström som sade som vanligt ”det är inga problem”, varpå Piteå Båtmuseum fick uppdraget att bygga en halv båt. Tanken var, enligt direktiv av Sture, att man skulle se både kölsträckning och spant då bordläggningen endast består av tre bord i basad ek. Ett vid kölen, ett vid tänkt vattenlinje och ett bord vid relingen. Projektet skulle vara färdigställt senast den 12 maj 2021 till Piteå 400-års jubileum.

Sture hade i många år ägt en kölsträckning i ek som han förvärvat av snickaren/båtbyggaren Torsten Nyström. Spant lät han senare bygga efter de formar som Torsten Nyström skapat för att bygga en riktigt fin eksnipa, 7,80 gånger 3,10 meter. Där stannade Torsten Nyströms dröm. Men Stures idé att göra en utsmyckning för att symbolisera det segelbara vatten som fanns mellan Håggholmen och fastlandet på 1600-talet kvarstod.

Ek inskaffades till bordläggningen och så kom

arbetet igång. Vi började med att göra en mall av kölen i plywood för att kunna lägga den mot väggen och märka ut var fästen skulle sitta.

I Piteå Båtmuseum tyckte vi att det fanns gott om tid då vi hade ett och ett halvt år på oss. Men så kom Coronapandemin och vi var tvungna att avbryta bygget i flera olika omgångar varpå invigningsdagen ändrades till Piteå 401-årsdag 12 maj 2022.

Sture deltog flitigt i planering av alla detaljer. Skulle det nedersta bordet sitta mot kölen? Eller skulle regn och snö släppas ut mellan bord och köl? Det kom massor av frågor under hela byggtiden. Som konstnär och båtkunnig hade Sture kunskap och blick för hur det slutliga resultatet skulle bli. Vi fick ta fram och damma av det stora vedeldade ångaggregatet och bygga en lång baslåda för att kunna basa borden. Basningen skedde utomhus i cirka 15 minusgrader. Efter ett par timmar i baslådan i 100 gradig varm ånga skulle borden in så fort som möjligt och böjas samt fästas mot spanten för att behålla sin böjda form.

Båten lyfts på plats

Spänningen steg när vi fick klart för oss att väggen som konstverket skulle fästas på var i betong som var 53 cm innanför tegelväggen på fasaden. Hur skulle sådana fästen se ut? Stures kontakt med IVAB blev räddningen. De kunde göra fästen som behövdes för att monteringen skulle hålla. Fastsättningen mot väggen började förberedas, mallen på kölen hölls upp, Sture stod på andra sidan gatan och kikade, fyra andra gubbar höjde eller sänkte tills Sture sa att nu blir det bra. Fästpunkterna märktes upp och Lindbäcks montörer skruvade fast hållarna i betongväggen 53

cm innanför fasaden. En kranbil var beställd som hämtade konstverket och lyfte det till fästena som satt på rätt plats.

Konstverkets belysning

Belysningen på baksidan av konstverket fick sina svårigheter och prövningar. Efter ett dygn var belysningen släckt. Vid felsökning hittades inga fel, drivdonet som sitter i soprummet innanför väggen, byttes ut och belysningen lyste. Dagen därpå fick vi rapporter om att belysningen blinkade... ny felsökning men inga fel hittades. Efter en vecka med dagliga fel på belysningen hittades felet. Någon i huset hade en fjärrkontroll till sin TV som hade samma frekvens som drivdonet till Sture Berglunds konstverk. Denna fjärrkontroll styrde ljuset, om det var tätt, släckt eller blinkade. Lösningen blev att drivdonet byttes ut till ett som ställdes in för tändning och släckning manuellt.

Avslutningsvis

På Piteå Båtmuseum är vi stolta över att ha fått bygga konstverket. Men ännu stoltare kan Sture känna sig som kommit med idén att göra ett sådant verk. Samt att han haft förtroendet hos Lindbäcks Bygg som trott på Sture att det skulle bli så fint som det blev.

Anders Svensson, pensionär sedan många år.

Han har varit verksam i möbelbranschen hela sitt arbetsliv.

Sture Berglund lärde han känna under 1980 - talet då båda var medlemmar i Piteå Rotaryklubb.

*Konstverket i mörker.
Foto: Piteå Båtmuseum*

Nertill i bild ser man baslådan som fylls med het ånga där plankorna till bordläggning ångas cirka 2 timmar för att kunna böjas.
Foto: Piteå Båtmuseum

Konstverket på väg att lastas för transport till Västergatan.
Foto: Piteå Båtmuseum

Monerat och klart på Piteås 401-årsdag 12 maj 2022.
Foto: Piteå Båtmuseum

Solanders stenar

av Åsa Wikman

Sture, Åsa Wikman här, ordförande för Solanderföreningen i Öjebyn. Glad att föreningen valde just dig till att skapa det monument som skulle kröna Solanderparken till minnet av Daniel Solander. Med din känsla och anknytning till skärgård och flora i vår bygd, var valet säkert lätt!

Efter att Solanderföreningen bildades 1999 ägnade sig föreningen åt att planera och skapa en park tillägnad Daniel Solandes minne i den sydöstra delen av Öjeby kyrkstad. Ett år senare, 1 juli 2020 kröntes Solanderparken med monumentet ”Solanders stenar”, ett imponerande konstverk som stenblock som ska symbolisera husgrunden till Solanders hem i Öjebyn. På dessa ligger ett vågformat stenblock som symboliserar havet och som krönts med en jordglob inristade med Solanders resor på världshaven. Stenblocket är utfört i granit, hämtat ur den lokala berggrunden. Stenhuggaren till monumentet var inte mindre än Sture Berglunds vän Sven-Erik Bryggman. Under Solanderparkens 25 årsjubileum första juli 2025 hade vi förmånen att få lyssna till Sture och Sven-Erik om deras tankar och arbete om hur konstverket växte fram. Detta monument är en påminnelse om vikten av nyfikenhet, vetenskap och äventyr.

Detta konstverk, skapat av dig, bygdens begåvade konstnär Sture Berglund, har sedan dess varit en symbol för inspiration och utforskning.

Med din enastående talang och vision har du genom ditt konstverk inte bara berikat Solanderparken, utan också fört vidare arvet av Daniel Solander till kommande generationer. Ditt konstverk fortsätter att inspirera och fascinera besökare, och vi är stolta

över att ha det i hjärtat av Solanderparken och i anslutning till Solandergården i Öjeby kyrkstad.

Solanderföreningen vill uttrycka vår djupa tacksamhet till dig Sture för ditt ovärderliga bidrag och är glada att ha dig som medlem. Tack för att du med din konst har skapat en bro mellan dåtidens upptäckter och dagens drömmar.

*Åsa Wikman, ordförande i Solanderföreningen.
Intresset för natur och kultur har hon med sig från sin uppväxt i Jönköping. Det glädjer henne att det finns en aktiv förening i Öjebyn som tar tillvara på natur, kultur och historia i Daniel Solanders anda.*

*Monumentet är ett samarbete mellan Sture Berglund och stenhuggaren Sven-Erik Bryggman.
Foto: Anders Alm*

*Parken har formgivits av trädgårdsarkitekten Irma Johansson-Öberg i samarbete med Sture Berglund
Foto: Anders Alm*

Sture Berglund – ett konstnärskap i dialog med plats och tid

av Roger Norén

Sture Berglund är en av de konstnärer som med tiden blivit en självklar del av det konstnärliga landskapet i vår del av världen. Hans arbete präglas av ett djupt engagemang, en lyhördhet för både plats och människa, och en stark tro på bildens förmåga att berätta – inte bara vad vi ser, utan vad vi är. På Acusticum, där ljud, konst och idéer möts, blir denna tanke särskilt tydlig. Denna plats – mitt i ett bottniskt natur- och kulturlandskap präglad av landhöjning, tidens gång och mänsklig närvaro – är mer än bara en rad byggnader och verksamheter. Här finns ett sammanhang, en rörelse, en historia som fortfarande pågår. Stures konst står i direkt dialog med detta sammanhang.

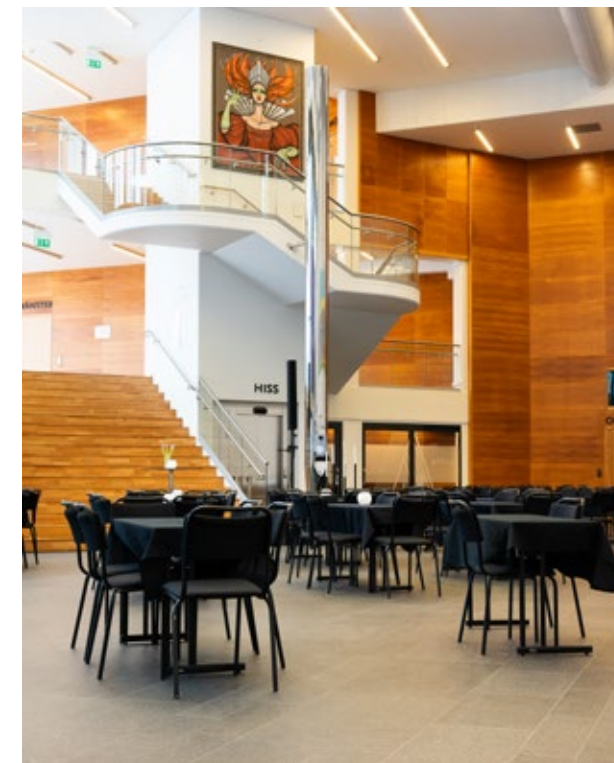
Ett tydligt exempel är installationen Spjutet, som i sin form och idé sammanfattar mycket av det som förenar platsen med Stures konstnärskap. Spjutet, med sin längd på 7 meter och 40 centimeter, har en form som anspelar på orgelpiporna i Studio Acusticums stora konsertsal. I spegling fördubblas dess storlek – en symbol för det djup och den resonans som både konst och plats kan bära. Installationen beskrivs som ett verk som med kraft vill tränga ner till platsens själ. På samma sätt tycks Sture i sitt konstnärliga arbete vilja nå bortom ytan – in i det som annars riskerar att förbli osagt. Det är inte en konst som kräver uppmärksamhet, men som håller kvar blicken. Inte genom stora gester utan genom ett tydligt och konsekvent uttryck, förankrat i material, tanke och tid.

Spjutet – pekar både nedåt och uppåt. Det söker sig mot berggrunden, samtidigt som det lyfter blicken mot framtiden och det ännu inte upptäckta. Och

kanske är det just där vi hittar nyckeln till varför Stures konst fortsätter att beröra: den står stadigt, men är aldrig stilla.

Genom åren har Sture varit en viktig samtalspartner och inspirationskälla för mig, såväl privat som i mitt yrkesliv. Han har delat med sig av sin kunskap, sin erfarenhet och sitt sätt att se på konsten – inte som något avskilt från livet, utan som en naturlig del av det. Det har gjort honom till mer än en god vän och fantastisk konstnär – han har blivit en röst i samtalet om vad konst kan vara och vilken roll den kan spela i samhället, i mitt och våra liv. Det är därför med stor respekt och uppskattning som jag med denna text vill hylla Sture. Om någon frågar vad jag önskar mig, förutom det där alldeles självklara som innefattar hälsa och lycka för mina nära och kära, så önskar jag att Sture kunde läsa eller berätta nåt för mig varje kväll innan sängdags, som en godnattsaga ungefär. Ja så vill jag ha det. Tack Sture!

Roger Norén, konserthuschef på Studio Acusticum och vän.

Spjutet i Studio Acusticums foajé

Konstnären i labyrinternas landskap

av Ingela Bergman

När Daniel Solander 1768 gick ombord på fartyget HMS Endeavour för att delta i James Cooks första upptäcktsresa i Stilla havet, ingick han i ett sällskap av noggrant utvalda vetenskapsmän – och konstnärer. Det vetenskapliga arbetet med geografisk kartläggning, astronomiska observationer och insamling av växter och djur genomfördes i nära samarbete med konstnärernas detaljerade dokumentation. Bilderna av de människor, samhällen och landskap som forskarna mötte, liksom de märkliga djuren och växterna, fick den västerländska publiken att häpna och förundras.

Under sin resa 1518 – 1519 längs norrlandskusten och norrut till Torneå, iakttog titulärbiskopen i Uppsala stift, Olaus Magnus, folkliv och natur med stort intresse. Hans iakttagelser skrevs ned i ett antal essäer vilka senare sammanställdes i det stora verket Historia de gentibus septentrionalibus, som på svenska bär titeln Historia om de nordiska folken. Där beskrivs inte bara seder och bruk i norra Sverige, utan också i övriga delar av Norden. Till verket hör en karta som illustrerar Olaus Magnus text. I kartan syns ett myller av människor upptagna med alla möjliga sysselsättningar, från säljakt och isfiske till handelsfärder, pilbågsjakt, renmjölkning och mer därtill. Kartan är inte enbart en illustration till texterna, utan en skildring i sin egen rätt. I den egenskapen har kartan ett mycket stort vetenskapligt värde och forskare har kunnat utvinna viktig information ur de detaljrika bilderna.

Vetenskap och konst är nära förbundna med varandra som förmedlare av kunskap och insikter. Forskningens formaliserade redovisningar tillförs

ytterligare en dimension genom dokumentation, illustrationer och skildringar i bildform. I den konstellationen är vetenskapen utgångspunkt och konsten ett komplement, ett redskap i forskningens tjänst. Under senare tid har konsten tagit steget in i den vetenskapliga processen som självständig aktör i ett interaktivt kunskapsarbete. Idag innefattar till exempel Polarforskningssekretariatets expeditioner ett konstnärsprogram där konstnärer med olika inriktningar och uttrycksformer inbjuds att delta. Förhoppningen är att skapa en kunskapsbejakande och berikande miljö med utrymme för dialog utanför de gängse ramverken. Helt enkelt att spränga gränserna för vad utforskande kan vara.

Jag är arkeolog och forskare. I mina ögon är Sture Berglund en konstnär och utforskare. Vi delar en känsla för förflutenhetens landskap. I sin artikel ”Labyrint”, publicerad i Piteå Museums årsbok 2015, berättar Sture om hur han under sin uppväxt lyssnade till sin pappas berättelser om Orrskär, som ingick i släktens hemman, och de starka intryck som berättelserna gjorde på honom. Skäret är idag landfast, men för ungefär 500 år sedan var den smala sandryggen fortfarande omgärdad av havet. Längst ut på sandryggen, i skärets nordligaste del, finns en labyrint. ”Platsens skönhet och stillhet, labyrintens placering i landskapet födde inom mig ett intresse att söka andra ”magiska lägen” längs Bottenvikens kust”, skriver Sture. När jag läser texten fångas jag av hans formulering och tycker mig förstå att det är just detta, magin, som bildar den röda tråden i hans utforskande av labyrinternas landskap. Inte enbart det visuella intrycket eller den vetenskapliga förståelsen, baserad på mätningar, mått och historiska belägg – utan sökandet efter en insikt och

Labyrinten på Rödkallen.
Foto: Anders Alm

känsla bortom det fysiska och mätbara.

I den arkeologiska nomenklaturen utgör labyrinter en egen fornlämningstyp. Definitionen av en labyrint är att den ska vara anlagd av ”enskiktade stenrader lagda i spiral eller i system utgående från en ofta korsformig grundplan” (Riksantikvarieämbetet). En sökning i Sveriges nationella fornlämningsregister ger 513 träffar på sökordet ’labyrint’. Den gemensamma nämnaren, förutom de formella kriterierna, är att flertalet labyrinter är kustbundna. De tillhör skärgårdens kulturlandskap och har ofta en koppling till äldre tiders fiskelägen. De flesta av de labyrinter som

finns längs Bottenvikskusten är uppbyggda kring ett centralt kors dit endast en väg leder från labyrintens öppning, men även spiralformade labyrinter förekommer. Med hjälp av landhöjningen kan labyrinternas ålder grovt uppskattas och de flesta tycks ha anlagts under medeltiden.

De äldsta kända beläggen på labyrintformer finns i medelhavsområdet och är ungefär 3000 år gamla. Många känner säkert till berättelsen om labyrinten på Kreta där Minotaurus, till hälften människa och hälften tjur, hölls fången. Över i stort sett hela världen förekommer labyrinter i olika sammanhang och utföranden. Orrskärets labyrint befinner sig

med andra ord i en världsomspännande, tid- och gränslös gemenskap. Vad i den vindlande och samtidigt strikta formen har utövat en sådan dragningskraft och vilken innebörd har labyrintherna förmedlat? En arkeolog kanske skulle ställa den pragmatiska frågan om vilken funktion labyrintherna haft, men inga arkeologiska metoder står till buds för att ge svar. I stället får religiösa föreställningar och folkliga traditioner bidra med sina förklaringar. Labyrintherna har satts i samband med fruktbarskapsritualer och andliga resor. Ur folktrons mer profana perspektiv har labyrintherna ansetts kunna fänga farliga vindar, bringa god jakt- och fiskelycka, stänga inne oknytt, med mera. Labyrintherna har också fungerat som samlingsplatser där man träffats för att till exempel fira midsommar och dansa.

Så långt historiska belägg, arkeologiska data och landhöjningskurvor - men något går förlorat i de tekniska beskrivningarna. Här får konstnärens blick ta vid. Sture Berglund skriver om hur han fascinerats av labyrinthernas placering i landskapet och han använder ord som skönhet och stillhet. Det är ord som inte förekommer i den arkeologiska vokabulären, därtill är de alltför subjektiva för att tillmätas vetenskaplig precision och tyngd.

I mitt arbete som arkeolog har jag ofta ställt mig frågan om vad jag vill åstadkomma med min forskning, utöver att tillfredsställa min egen nyfikenhet? Svaret blir att jag vill förmedla en känsla för förhistoriens människor och landskap, förbinda vår tid med århundraden och årtusenden av människors liv och få tråden att vibrera av igenkännande mänsklighet. Jag tycker aldrig att jag lyckas.

I Stures finstämda akvareller med motiv av labyrinth och labyrinthernas landskap finns den känsla jag försöker frammana på mitt arkeologiska vis. Jag sjunker in i bilderna och förnimmar det sköna och vackra, det stilla och magiska, det tidlösa. Precis så känner jag ofta, ofta när jag står inför en fornlämning. Det låter kanske överdrivet högstämt att en eldstad, eller en fångstgrop, eller en liten skrapa tillverkad av kvarts, kan framkalla så starka känslor. Men med min vetenskapliga kunskap i ryggsäcken bygger jag ett större sammanhang befolkat av människor och samhällen. Inte sällan känner jag ett slags vemod och en saknad och då dyker de vackra raderna i Per Lagerkvists dikt En gång, upp i mitt huvud:

*En gång skall du vara en av dem
som levat för länge sedan.
Jorden skall minnas dig
så som den minns gräset och skogarna.
Så som myllan minns det multnade lövet,
och så som bergen minns vindarna.
Din frid skall vara oändlig – såsom havet.*

Sture konstaterar att labyrinthernas placering i landskapet är genomtänkt. Närheten till havet och valet av de enskilda platserna är betydelsebärande aspekter. Himmel och vatten betraktas i många animistiska religioner som liminalzoner, gränsskikt mellan olika världar. Kanske representerade havet ett andligt gränsområde? Sture skriver att han tror att vi aldrig helt kommer att lösa alla gåtor omkring labyrinthernas innebörd. Men med ett gränsöverskridande samarbete mellan konst och vetenskap kan vi nå betydligt längre än var för sig. En slags delad vårdnad om verkligheten, skulle man kunna säga.

Jag vill avsluta min reflektion kring konstens och vetenskapens betydelse för varandra genom en tankeövning. Utgångspunkten är den beskrivning av labyrinthen på Orrskär, som finns att läsa i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister: Labyrint, rund, 7 m diam, av enkel vinkeltyp med 8 vallar, av 0,1-0,3 m st stenar, delvis övermossade. Ingången är i S. I tankeövningen fyller vi beskrivningen med Stures ordval: vacker, genomtänkt, skönhet, stillhet, magisk.

Det behövs en konstnär i labyrinthernas landskap!

Att läsa:

Berglund, Sture. 2015. Labyrint. Något om en inspirerande och global ”röst” i det bottniska landskapet. Piteå Museums årsbok. 2015: 19 – 27.

Berglund, Sture & Morgan Stenberg. 2015. Labyrinth i Piteå skärgård. Piteå Museums årsbok. 2015: 28 – 35.

Bergman, Ingela. 2018. Kulturarv, landskap och identitetsprocesser i norra Fennoskandien 500 – 1500 e. Kr., sidorna 43 – 52.

Kraft, John. 1977. Labyrint och ryttarkraft. Fornvännen 72: 61 – 80.

Ingela Bergman, född (1956) och uppvuxen i Piteå. Docent i arkeologi och chef för Silvermuseet 1987 – 2020. Ingela har varit ledare för ett antal tvärvetenskapliga forskningsprojekt med inriktning på Norr- och Västerbottens kulturhistoria. ”Jag har mött Sture Berglund i olika sammanhang. När jag började mitt arbete på Silvermuseet blev jag varse att Sture, tillsammans med Einar Wallquist, utformat delar av museets fasta utställningar! Senare mötte jag Sture i ett för mig något udda sammanhang – som medlem i Vägverkets så kallade Skönhetsråd. Där gjorde Sture stort intryck på mig genom sina reflektioner kring konst och landskapsgestaltning. Numera träffar jag honom i ett sällskap med historiskt intresse som gemensam nämnaire. Det är en förmån att få möta en person som är så kunnig, yrkesskicklig och ödmjuk.”

Sture som renässansmänniska

av Jens Pettersson

Jag var sexton år, en virrig, vilsen men kreativ tonåring. Det var sista terminen i årskurs nio och vi var på studiebesök i Piteå. Vi var där med tillvalsgruppen Bildverkstaden från Norrfjärdens centralskola och besöket började på Musikhögskolan där vi fick en visning av den offentliga konsten i lokalerna. Där fick vi se tavlor och skulpturer, vissa var intressanta och andra förvirrande. Det verk som gjorde störst intryck på mig var en gigantisk fjäder i taket. Jag visste inte då vem konstnären var och lade inte heller namnet som nämndes på minne.

Konstturen runt stan fortsatte och ett besök i en konstnärsateljé var nästa stopp, detta hos konstnären Sture Berglund. Där fick vi ett varmt mottagande och en rundtur i hemmet och ateljén som utstrålade en kreativ atmosfär och inspirerade rum. Sture visade skisser, färdiga konstverk och bilder på offentliga verk. Jag insåg inom kort att detta var konstnären bakom några tavlor som vi hade hemma hos mig, och som jag nyfiket hade studerat och försökt efterlikna i egna målningar. Ännu i dag minns jag intrycket detta besök gjorde på mig och hur inspirerande det var att få träffa Sture.

Nu drygt trettio år senare är det jag, i mitt jobb som konstpedagog på Konsthallen som tar med mig ungdomar till Stures ateljé.

Utställning på Kaleido

När jag tillträdde min tjänst på Konsthallen i Piteå 2021 var första utställningen jag skulle jobba med

just Stures. Jag måste erkänna att det kändes väldigt stort och att jag var lite nervös, det var trots allt ingen dussinkonstnär jag skulle arbeta med. Men inom kort så fick jag en inbjudan hem till honom för ett samtal kring kommande utställning och hans tankar och idéer kring den. I och med detta möte så var all oro som borta.

Det blev en välbesökt retrospektiv utställning som fick namnet ”Bottnisk blandning”. Den var en tillbakablick på projekt och tekniker genom åren samtidigt som den visade pågående konstarbeten.

Renässansmänniskan

Att beskriva Sture Berglund som en renässansmänniska är ingen överdrift. Hans konstnärliga gärning sträcker sig över decennier och omfattar allt från måleri och grafik till formgivning och offentliga gestaltningar. I Stures konst ses även stor påverkan och inspiration från hans deltagande i tvärvetenskapliga forskningsprojekt kring landhöjning, kustbygdsförändring och labyrintplatser samt tolkning och dokumentation av det bottniska natur- och kulturlandskapet.

Under utställningen kunde besökarna ta del av detta och mycket mer. Några axplock är exempelvis hedersuppdraget att göra konst till Nobeldiplomet inom kemi, fysik och ekonomisk vetenskap. Det visades även en rad skärgårdstolkningar i många olika uttryck, inte minst Stures sjömärken från Piteå skärgård som lånades av bandet Kent till skivomslag, affischer och turnétröjor. Extra roligt var även att en prototyp i trä av skulpturen ”Kastal” i naturlig storlek visades under utställningen och att den under tiden invigdes 2021 av H.M. Konungen

Carl XIV Gustav på Rådhusorget. En skulptur som belyser 100 år av kvinnlig rösträtt i Sverige och Piteås betydelse för detta, fick efter invigningen ta plats på utställningen, bredvid prototypen. Idag står Kastal mellan Piteå Museum och Kaleido vilket vi på Konsthallen känner oss hedrade av. I efterhand så kan jag bara tacka och säga att det var en ynnest och fantastiskt lärorikt att få arbeta tillsammans med Sture och utställningen ”Bottnisk blandning”, bättre början på ett nytt jobb har jag svårt att se att någon kan få.

Solanderutställningen

När det var dags att bjuda in tio lokala konstnärer att skapa en sista del till den världsunika Solanderutställningen var Sture ett självklart val. Utställningen visade verk av trettio konstnärer från Nya Zeeland, Island och Norrbotten i olika grafiska tekniker. Inspirerade av Piteåsonen Daniel Solanders liv skapades olika tolkningar utifrån lokala perspektiv och det faktum att Solander under sin livstid aldrig återsåg sin hembygd. Ur denna insikt så fick utställningen namnet «Hemkomst». Tillsammans med utställningarna ”Paradise Lost” och ”Bréf frá Íslandi” var utställningen en dialog om vårt gemensamma förflutna, vår samtid och framtid. Stures bidrag var torrnålsgrafiken ”Kelluke II”, bakgrunden till den ligger i hans arbete med skulpturen ”Solandes stenar” i Solanderparken i Öjebyn och i dokumentationerna av Bottenvikens natur och kulturlandskap. När det arbetet möter Daniel Solanders deltagande i världsomseglingarna blir flöten ropande varelser som skildrar landskapens röster över havet. Initiativtagaren och den drivande personen bakom

utställningen var Sveriges tidigare ambassadör på bland annat Nya Zeeland och Island Pär Ahlberger som i samarbete med Göran Dahlén på Piteå Kommun säkrade utställningen till Piteå.

Stures ateljé

Jag har förstått att det är många som genom åren har haft nöjet att besöka Stures ateljé, att kliva in i den är som att träda in i en värld där tid och rum smälter samman. Här samsas skisser av skärgårdslandskap med modeller för offentliga verk, och varje objekt bär på en berättelse. Det är en plats där kreativitet och eftertanke möts, och där man kan se den passion och det engagemang som präglar Stures arbete.

En viktig del i mitt arbete på konsthallen är att handleda ungdomar som har konstsommarjobb och vi hoppas att i framtiden får se några av dessa som verksamma konstnärer i Piteå eller någon annan stans i världen. Det känns därför extra fint och lite som att sluta en cirkel att vi kan ta med dessa ungdomar till Sture och besöka hans ateljé. Det välkomnande som Sture och hans fru Karin ger under dessa besök och det genuina intresset de visar, betyder så mycket för så många och jag har sett hur stort avtryck det gör.

Jens Pettersson, pedagog på Konsthallen i Piteå.

Konst och musik

av **Susanna Lindmark**

Jag lärde känna Sture när vi flyttade till Piteå 2005 och blev grannar. Vi fick ögonblickligen en fin kontakt och ganska omgående bjöd Sture och Karin med oss ut på en tur i deras båt så att vi skulle få bekanta oss med Piteå skärgård. Vi fick stifta bekantskap med Mosesholmen, Svinören och Baggens röda klippor på den första turen. Det gjorde ett varmt och fint intryck på många sätt.

För mig som vuxit upp i Kiruna med fjällvärlden runt hörnet och även i Roslagen på somrarna har alltid upplevelser från fjäll och hav funnits med som en naturlig del av livet och senare mitt skapande. Att vara i dessa naturmiljöer har gjort avtryck och präglat mig både som person och tonsättare. Mycket av min musik har sitt ursprung och inspiration i naturupplevelser av både fjäll och skärgård och när jag lärde känna Sture upplevde jag en stark gemensam nämnare både i det konstnärliga och också i kärleken till havet och skärgården.

Stures generositet i att dela med sig av sin djupa kunskap och sitt engagemang i det botteniska landskapet och den unika konst han skapar, har i hög grad bidragit till inspiration för nya skaparprocesser.

Den värme, vänlighet, konstnärliga finess och det skarpsinne som Sture besitter vittnar om en för mig självklar genuin konstnärlig och personlig autenticitet och integritet som sätter ljus på hur livet och den konstnärliga gärningen är omöjliga att separera från varandra, som två sidor av samma mynt.

Vid första anblicken kan det verka som att konst, oavsett konstart, i huvudsak kan betraktas som ett resultat, en slutprodukt, en prestation för omvärlden att ta del av – och det är förstås i viss mån både sant och relevant. Men liksom en lök med sina många lager av skal vecklar konstens mening ut sig efter hand i skapandeprocessen och berättar också konstnärens egna historier. För mig visar Sture med hela sin person och med sin konstnärliga gestaltning hur konstens kärna och en stor del av konstnärens arbete handlar om ett varande. Att med öppet sinne ta in sin omvärld och skapa den på nytt genom sitt eget konstnärliga sinne och temperament. Likt ett klingande instrument som i samklang med fysikens lagar sprider sina ljudvågor, är konsten ett sätt att leva, uppleva och gestalta omvärlden. Det tycker jag Sture personifierar.

Jag tycker också mycket om tanken att ett konstverk kan liknas vid en komposition – att mönster i bilden kan bilda ett slags musikaliskt partitur – något som Sture själv pratat om i sitt konstverk Strandpartitur. Men också att upplevelsen av konsten i sig blir en slags komposition som kan transformeras till ny konst, musik och text utifrån det intuitiva som sker hos betraktaren.

Jag kan ge många exempel på hur mina upplevelser av Stures bildkonst och hans tolkningar av havets olika sinnesstämningar har inspirerat mig till att skapa både text och musik.

Stures förmåga att fånga både horisontens vida perspektiv och det detaljnära bildar ett helt unikt bildspråk och konstnärligt fingeravtryck som berör på djupet. På samma sätt bidrar hans konstnärliga

gestaltningar i Piteå på ett unikt sätt till stadens identitet och själ. Orgelpipan i Studio Acusticum, de organiska rekreationsytorna av trä vid Tages bro, Sångsvanevingen i Musikhögskolans aula är några exempel som vittnar om konstens och kulturens oundärliga betydelse i en vidare kontext – i samhällsbygget- där det konstnärliga också bygger identiteten i en stad och även här gör Sture ett starkt avtryck.

Under min Masterutbildning i komposition valde jag att min forskning skulle handla om att gestalta upplevelser och grafiska mönster i naturen i miljöer vid havet utanför Piteå genom komposition av musik för bl a symfoniorkester. Även här har Sture varit en förebild genom sitt sätt att integrera och förena naturen, det vetenskapliga och det konstnärliga.

Tack Sture för din varma vänskap och din fantastiska konst. Du är en sann och varm människa som lever din konst och gör ett stort avtryck. Jag är så glad över att våra vägar har korsats.

Susanna Lindmark, bor i Piteå och är verksam som tonsättare, konstnärlig ledare och kördirigent. Nyvald som ledamot i Kungliga musikaliska akademien.

Yttersta udden

På yttersta udden

Längst ut i havet

Är människan mänska och havet är hav

På yttersta udden

Längst ut i havet

Här kan jag andas utan krav

Den släta klippan

Den varma stenen

Vi kommer inte längre nu

På yttersta udden är livet nära

Här kan vi mötas

Jag och Du

Bara stillhet

Bara frihet

Bara sälarnas sång

Bara skönhet

Bara frihet

Bara dyningens gång

Bara stillhet bara frihet

Bara själarnas sång

Tillsammans med två medmusiker i gruppen Scaur byggdes ett konsertprogram – *Speglingar* - på musik och text som skapats ur improvisationsprocesser utifrån några av Stures konstverk, bland annat **Yttersta Udden**.

Ensmärken

Jag har sett dig länge

Vet att du också ser mig

Dina tankar tar mig nära

Du har burit många hav av längtan

Kan du bära min?

Stigfinnare

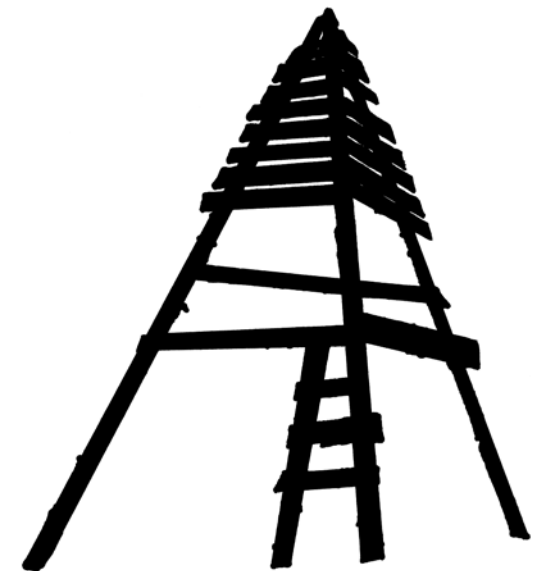
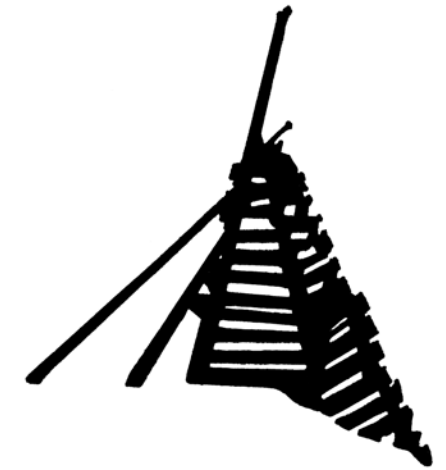
Binder samman hav och strand

Vägvisare

Visar vägen in mot land

Stjärnkikare

Du har burit många hav av längtan

Stycket **Ensmärken** komponerat av Susanna Lindmark för kören Arctic Light är inspirerat av Stures gestaltning av dessa vackra och viktiga landmärken.

Guldkant på livet

av Erik Westberg

Kärleken till konsten – det är livet och kittet mellan människor. Jag känner doften av havet, vindens smekningar mot huden, dina bilder får mig att bli lycklig. När jag sluter mig ögon doftar havet fortfarande, jag förflyttas till rum i mitt inre som fylls med stillhet.

En ovärderlig hjälp fick jag av dig, när mina träskulpturer skulle visas på utställning i samband med konsert med Helen Sjöholm. Vi gjorde ett stort antal bilresor till stenhuggeri, Piteå museum, till och från min bostad, Lindbäcks bygg m.m. Med varsam hand, men vita handskar, formade du en utställning – det var på riktigt! Jag fick känna mig som konstnär i din närhet, och blev behandlad som jämlike, trots att det var du som var mästaren.

Det finns så många avtryck av din konst som jag uppskattar. Ända sedan jag kom till Musikhögskolan har jag njutit av den svävande formen i Sångsvanarna som hänger i aulan. Du har skapat ett vackert Piteå med din formkänsla, oavsett om det är bänkar man kan sitta på eller konst vid gågatan eller annorstädes.

Du har satt guldkant på livet för oss alla som upplevt ditt konstnärskap.

Jag bugar och tackar dig.

***Erik Westberg**, professor i kördirigering och körsång vid Musikhögskolan i Piteå. Ledamot av Kungliga Musikaliska Akademien.*

Utsmyckningen **Sångsvanarna** i Musikhögskolans Aula.
Foto: Anders Alm

Gryning över Baggen eller ett kärleksinstrument

av Hans-Ola Ericsson

Vid mitt första besök på Musikhögskolan i Piteå 1986 (utnämnd till professor 1989) slogs jag av hur välkomnande den konstnärliga utsmyckningen var utformad. Dels hade Statens Konstråd placerat en lång rad målningar och skulpturer av mycket hög kvalitet runt om på den unga skolan, dels pryddes entréväggen av två flygande sångsvanar och under detta klart uttryckt ”Musikhögskolan i Piteå”. I den öppna foajén och i skolans aula hängde sångsvanens vingar med en tydlig symbolik: hit kommer sångsvanen för att sjunga och sedan flytta ut i den stora världen. Konstnären bakom denna underfundiga symbolik var Sture Berglund. Under alla mina år som professor på Musikhögskolan blev mina regelbundna möten med Sture något som jag vill beteckna som de mest glädjrika och finstämda under min tid i Piteå, fyllda med konstnärliga diskussioner över genregränserna mellan bildkonstnären och tangentmusikern. Det var alltid en fröjd att besöka Karin och Sture för att spendera tid i Stures ateljéer och lyssna till hans tankar om konst och konstnärliga utsmyckningar.

Utflykt i skärgården

Många utflykter ägde också rum med den fina, exemplariskt välordnade båten med väl valda strandhugg där varje tur alltid hade ett konstnärligt tema i hans älskade Bottniska skärgård. Den första turen tillsammans med min livspartner Lena och Sture hade även den ett specifikt tema. Lena och jag hade, tidigt i vårt förhållande, 1994 beställt ett instrument, en cembalo av Stig Lundmark, Tornedalens cembalobyggeri. Den skulle levereras

obehandlad och inte som dessa instrument normalt bemålas i barockens färg och symbolvärld. Jag hade en idé att kunna inspirera Sture att ta sig an denna långt ifrån självklara uppgift att bemåla den. Vid detta specifika strandhugg hade Sture valt ut ett besök på ön Baggen. En strandkant gav ett stort intryck där den vidunderliga naturen har skapat ett perfekt kors i en kontrasterande bergart som sprungen ur havet. Eller som Sture skrev i sin loggbok i september 1995: ”Klippans kors är fantasins och kärlekens – det är gryning i kartlavens rike...”

Kartlaven och cembalon

Vi fick en fascinerande föreläsning om just kartlaven som är mycket tålig samtidigt som den är ömtålig. Kanske som ett förhållande mellan två älskande? Laven är långlivad och kan bli många tusen år men växer extremt långsamt. Men eftersom kartlaven samtidigt är ömtålig och det tar lång tid för den att återbildas bör man betrakta den med vördnad och undvika att beträda den. Genom studier av kartlaven på gamla gravstenar har man exempelvis kunnat tidsbestämma hur strandlinjen har förskjutits under åren och där uppskattat att tillväxttakten i Norrbotten är 0,1 mm per år. Vi tog med oss det vackra gryningsljuset, korset och kartlaven från besöket på Baggen och en lång rad övervägningar, som främst rörde sig om att ingjuta mod i vännen Sture att ta på sig uppdraget att översätta strandhugget på Baggen till att besjåla vår nya cembalo med dessa upplevelser, följde. Den Sture som vi redan hade lärt känna gick ofta en lång tid med sina konstnärliga tankar. Visionen skulle få ta sin tid att mogna.

Ganska snart åtog han sig dock uppdraget men eftersom utförandet skulle lackeras ett större antal varv behövdes en miljö som var så dammfri som absolut möjligt. Detta ledde oss till det gamla nedlagda mejeriet i hörnet av Västergatan och Sundsgatan. Där fann vi ett, i stort sett perfekt, rum, kliniskt rent och dammfritt. En annan av Stures stora begåvningar har alltid varit att kunna anlita goda vänner inom konst- och konsthantverk. Därför anlidade han målarmästare Jan Aldrin som assistent för bemålning och lackering. Jan var inte en obekant person för mig eftersom han är en stor

musikälskare och kännare.

Efter hand växte den konstnärliga utsmyckningen till att omfatta såväl cembalons sidor, benställning, lock och front även dess resonanslåda. Efter det att Sture hade studerat historiska förebilder försåg han även insidan av cembaloramen med ett bokstavchiffer som utgör mitt namn med bokstäverna HOE som upprepas kring hela ramen. Kartlaven som är extremt långsamtväxande fick sin plats (se foto) och Sture nämnde att detta fick bli ett livsprojekt för såväl honom som för framtida konstnärer och till slut skulle cembalon bli helt täckt av kartlavens gröna färg.

Kartlav.
Foto: Fritz Geller-Grimm,
CC BY-SA 3.0

Ett permanent hem i Kanada

Efter att vi tog instrumentet i bruk använde vi oss av cembalon vid ett stort antal konserter, främst i nordliga Sverige. 2012 flyttade vi, som vi trodde, permanent till Montreal i Kanada för att verka vid McGill-universitetet. Därför flyttade vi, förutom vårt digra bibliotek och hela hushåll, givetvis även våra musikinstrument. Vi flyttade över min 3-manualiga orgel, en kammarorgel, ett harmonium, en flygel, ett klavikord, Lenas flöjter, 2 viola da gamba, en violone (barockens förebild av en kontrabas) samt cembalon som Sture Berglund besjälade. Det var ett imponerande flyttlass som lämnade Piteå för Atlantseglatsen. Allt (förutom ett vinglas) anlände mirakulöst helt utan skador. Cembalon användes flitigt under vår tid i Montreal och klingade vid många konserter. När vi, mitt under pandemin, i december 2020, bestämde oss för att lämna den härliga staden Montreal valde vi att donera en stor del av vårt bibliotek samt ett antal av våra instrument. Detta beslut berodde främst på ekonomiska fakta – det var helt enkelt för kostsamt att transportera tillbaka vårt stora bohag. Därför blev även ”den röda cembalon”, eller som vi kallade den ”Sture-cembalon” kvar på McGill där den nu gläder och fortsätter att glädja årskullar av studerande. När vi hösten 2024 åter besökte Montreal kunde vi förvissa oss om att instrumentet hade tagits väl omhand och glädde många studerande. På detta sätt har Tornedalens cembalobyggeri och Sture Berglunds bemålning fått ett permanent hem i Kanada.

Hans-Ola Ericsson, född 1958 i Stockholm, är aktiv som konstnär inom flera områden: som konsertorganist, tonsättare och som bildkonstnär. Han har konserterat och givit masterclasses runt om i hela världen. Studier för, och möten med, några av de mest betydelsefulla tonsättarna och musikerna i vår tid har format hans världsbild. Han har också varit verksam som professor vid musikhögskolor i Piteå, Köpenhamn, Amsterdam, Bremen och Montreal. Efter att ha återvänt till Sverige 2020 efter närmare 10 år i Kanada, delar Hans-Ola sin tid mellan att ge konserter, flera internationella gästprofessurer och ateljén i Sunnansjö, i närheten av Sundsvall. Ledamot av Musikaliska akademien. Ledamot av Skytteanska samfundet. FRCCO Honorary Fellow of The Royal College of Organists (Kanada), Honoris Causa.

Cembalon är byggd av Stig Lundmark vid Tornedalens cembalobyggeri och utsmyckad av Sture Berglund.

Navigerar i havet av kulturella stormar

av Stefan Lindbäck

Stures och mina vägar korsades första gången, vad jag kan komma ihåg, på Furunäset 1990. Där uppförde vi ett antal bostadsrätter åt HSB, bland annat Brf. Torpgläntan på Skihagestigen. Ett omöjligt namn att förstå om man inte kan pitemål, det betyder fritt översatt gärdesgårdstigen. HSB ville göra en fin entré med en konstinrättning som symbol för området och Sture blev kontaktad. Eller om det var tvärt om. Vet inte men verkligen inte omöjligt, faktiskt mer troligt med tanke på hur vårt samarbete utvecklats sedan det mötet. Under åren så har vi mötts otaliga gånger för att diskutera hur konst, bilder, symboler, märken och texter kan ta plats i det rum där människor vistas. Hos oss syns Stures engagemang i allt från namn, foton, grafik, tecken och texter på alla våra mötesrum till stora 60 tons monument på Haraholmen och allt möjligt där emellan. Alltid med tema vår skärgård och dess säregna kontinuerliga förändring.

Stures tillvägagångssätt har alltid varit detsamma, en idé som introduceras i ett sammanhang, med syfte att föra vidare ett budskap. Några exempel;

Fasadbåten på vår fastighet på kvarteret Tallen i Piteå. Den presenterades för oss som ett projekt som Piteå Båtmuseum pysslade med. Och vore det inte spännande om den kölsträckningen kunde få varaktigt liv ute bland folk och samtidigt locka till sig intresse och ge inspiration till att vilja veta mer om sjöfart, landhöjning, historia, mm. Och vips blev den till verklighet i samband med firandet av Piteås 400-åriga historia.

Mötesrummens syfte är ju att komma överens. Därför ansåg Sture att ensmärken skulle vara symbolen utanför vart och ett av dem. Enkelt!

De sjökort i XL som finns på våra kontor i Öjebyn och Haraholmen är andra exempel. De är placerade i rum, som många vistas i och passerar igenom och ger en naturlig start till samtal med nya bekantskaper. Generation 2 Lindbäckare, Bertil, var en trogen besökare av skärgården med stugor på öar och fiskeredskap i kända vatten, dessutom frekvent nyttjare av stadens propellerverkstad. Intresset för skärgården har sipprat ner i följande generationer på olika sätt och är en naturlig del av livet för dem. Därför känns det extra roligt att kunna visa upp de många delar som Sture lyckats berika oss med som har den kopplingen.

Den liggande hönan som vakar över infarten till fabriksområdet på Haraholmen har blivit till med inspiration från Sture. Idén kom denna gång inte från honom själv men han såg till att det blev en inramning värt konstverket. Med anor från Australien och Arnemark visar stenarna på vår långa historia, att inget är för evigt och att allt rör sig, om än i en maklig takt.

Piteälvsåsen utgörs av en isälvsavlagring i Piteälvens dalgång och bildar bland annat alla öar som kan ses utanför kontorsfönstret i fabriken på Haraholmen. Böljande strandvallar utanför entrén symboliserar dessa öar sprungna ur havet med hjälp av landhöjningen.

Det finns mycket mer att berätta om de verk som Sture lämnat efter sig under åren, men mest vill

jag uppmärksamma hans eviga motor som inte vill stanna av. Han gnetar på i sakta mak och låter en lägre växel komma i om det blir brantare och en lite högre när det börjar rulla på igen. Nyfikenheten och iderikedomen i kombination med förmågan att skapa varaktig verklighet som andra kan ta del av är andra egenskaper som jag gärna tillskriver honom.

Den liggande hönan vakar över infarten till Lindbäcks fabriksområde på Haraholmen i Piteå.
Foto: Stefan Lindbäck

En god vän som hjälper en att navigera i havet av kulturella stormar och lugna stiltjebälten.

Stefan Lindbäck
VD Lindbäcks Group, Piteå.

Sjökortet i XL format finns på Lindbäcks kontor i Öjebyn och Haraholmen
Foto: Stefan Liondbäck

Om inspiration och att våga

av Ann–Katrine Sämfors

Jag har alltid från det jag var liten gillat att teckna och måla, inspirerad av min mamma och också lärare. Kajsa Weibull med flera. Men.....

Under min gymnasietid kom Sture som nyutexaminerad från Konstfack och vikarierade o det blev en liten vändpunkt för mig. Han var inspirerande utmanande och såg mig. Jag gick ut gymnasiet och jag hade mina drömmar. En dag träffade jag Sture på Storgatan i Piteå. Vi hälsade och pratade lite, plötsligt säger jag: ”Jag skulle så gärna vilja gå på Konstfack men...” ”Det är klart att du ska söka” blev svaret. Jag sökte....och... kom in.

Tusen tack Sture

Ps. Vi har haft andra samarbeten genom åren. Mina elever har fått göra fantastiska besök i din atelje. Njutit av dina utställningar och medverkat vid dina offentliga utsmyckningar. Men det är en annan historia. Ds.

Ann-Katrine Sämfors, pensionär med ett brinnande intresse för konst och kulturuttryck i alla former. Tidigare kulturpolitiker och ordförande i Piteå Konstförening.

Alfred Nobel förde oss samman

av Gunnar Öquist

Vänskapen med Sture tog sin början när jag 2008 som ständig sekreterare för Kungl. Vetenskapsakademien i Stockholm ringde upp med frågan om vi fick anlita honom i arbetet med utformningen av Nobeldiplomen. Jag förklarade vad uppgiften innebar och jag minns hans trevande frågor kring uppdraget. Sture har senare berättat att uppringningen kom som en fullständig överraskning, en chock. Hans uteblivna nej tolkade jag som ett ja, och jag bjöd in honom till ett möte på Vetenskapsakademien för ytterligare information om vad uppgiften som Nobelkonstnär innebar.

Nobelpriset består som bekant av en penningssumma, men också av en medalj och ett individuellt utformat diplom handbundet i skinn, blått för fysik, rött för kemi och brunt för ekonomi. På högra sidan tecknas beslutet med namnen på pristagarna samt prismotiveringen, medan en konstnär ges frihet att utforma den vänstra sidan. Vi hade börjat tillämpa en ordning med tre konstnärer, en för varje pris och med rotation mellan priserna. Med fler engagerade konstnärer skapades möjlighet för en breddad och fördjupad dialog mellan akademiens ledning och konstnärerna. Begreppet ”Nobelkonstnär” är i dag väl etablerat, vilket inte minst framgår vid en sökning på internet. Nobelkonstnärernas stora engagemang för uppgiften och den höga kvalitén i deras alster har bidragit till att sätta fokus på det konstnärliga arbetet vid utformningen av Nobeldiplomen.

Valet av Sture Berglund som Nobelkonstnär grundade sig på att vi såg honom som vår tids

främste skildrare av det bottniska landskapets natur och kultur, ofta i nära samarbete med naturvetare, historiker, arkitekter och hantverkare. Vi såg i Stures produktion en förening mellan konst och vetenskap. Genom min egen uppväxt i Öjebyn kände jag givetvis till Sture som konstnär och det var med en känsla av förhoppning som jag kontaktade honom.

Uppgiften som Nobelkonstnär

Som Nobelkonstnär hade Sture att antal randvillkor att förhålla sig till. Konstverket begränsas av diplomets storlek (23 x 35 cm) och det bör harmoniera med färgen på läderomslaget. Den tid som står till buds för konstnären är ca en månad, eftersom tid också måste ges till kalligrafen och slutligen till inbindningen av diplommet. Den konstnärliga tolkningen och gestaltningen av priset betonas framför en illustration av den forskning som belönats. Statuterna för Nobelprisen föreskriver att upp till tre pristagare kan dela på ett pris, vilket innebär att samma antal diplom då måste färdigställas. Utöver detta har givetvis Nobelkonstnären full frihet vid konstverkets utformning.

Sture satt med i Vetenskapsakademiens sessionssal när Nobelpristagarna tillkännagavs. Han har berättat att det kändes stort att få vara en del av den världshändelsen och att på plats få både muntlig och skriftlig information om priset och pristagarna. Sedan blev det bråttom för att i tid producera ett konstverk värdigt ett Nobelpris. Alla konstnärer känner nog av en viss nervositet inför uppgiften. En nyckelperson i arbetet med konstnärerna var vid den här tiden akademisekreteraren Clarie Reistam,

som stod i löpande kontakt med konstnärerna och som likt spindeln i nätet koordinerade allt arbete. Sture har vittnat om hennes förtjänstfulla arbete med ett aldrig sviktande stöd.

Så kom då dagen i början av november när konstverken skulle överlämnas. Närvarande runt sammanträdesbordet i mitt tjänsterum var förutom jag och konstnärerna också Clarie Reistam och akademirådet Per Hedenqvist. Stämningen var förväntansfull och nervositeten påtaglig. Vad hade konstnärerna lyckats åstadkomma? Skulle konstverken få godkänt? Så här i efterhand minns jag dock överlämnandet som ett öppet och stimulerande samtal kring konstverken. Resultaten motsvarade allt som oftast våra höga förväntningar. Stures koncept med att utgå från sitt bottniska landskap var briljant och övertygande med de texter som bifogades. Överlämnandet blev till ett minnesvärt möte mellan konst och vetenskap, en höjdpunkt i vårt arbete med Nobeldiplomen. Glädjen bland konstnärerna gick inte heller att ta miste på. Innan vi skildes åt intog vi en gemensam lunch i akademiens klubbvilla. Belöningen för utfört arbete utgick naturligtvis i pekunjär form men också genom att konstnären under en treårsperiod fick möjlighet att tillsammans med gäst vid ett tillfälle delta i Nobelfestligheterna den 10 december. Då kunde också ett för båda parter minnesvärt möte ske mellan konstnärerna och pristagarna med sina familjer.

Som parentes kan nämnas att när Sture vid ett av sina besök på akademien såg porträttet av den tidigare ständige sekreteraren Carl Gustaf Bernhard, konstaterade han att målningen var utförd av Tage

Hedqvist bördig från Piteå. Det var helt nytt för mig. Tage Hedqvist var barnbarn till Carl Anton Hedqvist (1830-1922), i bygden känd som ”Patron Hedqvist”, legendarisk skogsägare, sågverksägare och lantbrukare i Öjebyn. En blick bakåt i bokserien Les Prix Nobel visade att Tage Hedqvist åren 1976 och 1977 gjort konstverken till Nobeldiplomen. Vi har således två Nobelkonstnärer med rötter i Piteå, Tage och Sture.

Stures Nobelpristagare

Mellan 2008 och 2010 gjorde Sture inte mindre än nio konstverk, alla motiv hämtade från Bottenviken med den låga strandlinjen och vattnet som förlorar sig i en avlägsen horisont, allt inbäddat i en färgskala som harmoniserar med färgen på inbindningen. Sture har själv framhållit att just det bottniska landskapet är hans landskap, hans ledstjärna, och det var här han tog sin utgångspunkt, en kod som går igenom de tre priserna som han gestaltat. Texterna visar på ett släktskap mellan hur Sture inspireras i sitt arbete av det bottniska landskapet och de egenskaper som karaktäriserar den vetenskapliga forskning som belönats. Den text som fogats till konstverken för 2009 års pris i fysik får tjäna som exempel. En engelsk översättning av texten görs också.

”I mitt landskap vid den bottniska delen av Östersjön i nordligaste Sverige, råder just nu – några dagar innan midvintersolståndet – en svag strimma av ljus vid horisonten. Poor light – en magisk, blå tonklang som snart under det kommande halvåret ökar till ett flödande ljus – dygnet runt – Jag tycker att denna förstärkning av ljus återfinns i Ert

vetenskapliga arbete och landskap. Själv söker jag ständigt såsom konstnär ljusets föränderlighet i den arktiska naturen.”

Priset belönar två tillämpningar av ljuset som revolutionerat sätten på hur vi kommunicerar och avbildar, den optiska fibern och den digitala kameran. Sture har berättat att han fick en särskild relation till det här priset eftersom ljusets föränderlighet intar en så central position i hans konst. Till detta bidrog nog också att han och hustrun Karin det året hade möjlighet att delta i festligheterna och träffa pristagarna med familjer.

Till höger avbildas tre exempel på diplom med konstverk av Sture. Kalligrafin är utförd av Annika Rückert och inbindningen av Ingemar Dackéus. Nobelstiftelsen har gett sitt tillstånd till avbildningarna. Alla nio diplomerna med konstverk av Sture Berglund, samt information om vad priserna belönar, finns på Nobelstiftelsens och Vetenskapsakademiens hemsidor och i bokserien Les Prix Nobel.

Konst och vetenskap

Sture har berättat att uppdraget som Nobelkonstnär innebar något av en vändpunkt för honom genom att hans arbetskoncept med konst och vetenskap stärktes ytterligare. Arbetssätten har också likheter. Hos både konstnären och forskaren kombineras yrkesskicklighet och kunskap med friheten att pröva nya tankar och idéer, att ge nyfikenheten, kreativiteten och intuitionen fritt spelrum i sökandet efter ett konstnärligt uttryck eller ett svar på en vetenskaplig frågeställning.

Nobelpriset i kemi gick 2008 till Osami Shimomura, Martin Chalfie och Roger Y. Tsien ”för upptäckt och utveckling av det grönt fluorescerande proteinet, GFP”
Foto: Fredrika Berghult

Nobelpriset i fysik gick 2009 till Charles K. Kao ”för banbrytande insatser angående ljustransmission i fibrer för optisk kommunikation” och till Willard S. Boyle och George E. Smith ”för uppfinnningen av en avbildande halvledarkrets – CCD – detektorn”
Foto: Lovisa Engblom

Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne gick 2010 till Peter A. Diamond, Dale T. Mortensen och Christopher A. Pissarides ”för deras analys av marknader med sökfriktioner”
Foto: Lovisa Engblom

En sliten kommentar säger att tolkningen av ett konstverk ligger i betraktarens öga. Stures konstverk är i sig upplevelser genom sin stämningsfulla skönhet och harmoni med färgen på inramningen, men kan också tjäna som metaforer för den vetenskapliga forskningen och dess förutsättningar.

En matematiker som betraktar Stures Nobelkonst kan uppfatta strandens stenar som bortflyende iterationer, självkopierande upprepningar, som bildar mönster eller med matematikens språk, fraktaler, mönster som återkommer i konst och arkitektur men också i naturen. Den bortflyende, flacka stenstranden är med matematikens uttryckssätt en fraktal.

Men det flacka landskapet med horisonten i fjärran fångar också in den bredd och djup som vetenskaperna representerar, samtidigt som landhöjningen och ljusets föränderlighet blir till uttryck för den rörelse, den dynamik som motverkar faran av stagnation, ett hot mot forskningens förnyelse. Vidden i horisonten kan ses som symbol för forskningens frihet att ställa frågor och söka svar. Men horisonten skiljer oss också från vad som ligger bortom. Vad finns bortom kunskapens horisont, där forskningen trevar sig fram efter ny och fördjupad förståelse av naturen och dess verkningar? Med dessa betraktelsesätt blir det bottniska landskap som Sture avbildar metaforer för vad som karaktäriserar sådan forskning som ibland leder till vetenskapliga genombrott och belönas med Nobelpris.

Uppringningen av Sture vintern 2008 ledde inte bara till det fruktbara samarbete kring konst och

vetenskap som här har beskrivits. Den innebar också en bestående vänskap med Sture och Karin som jag och min hustru Gunvor sätter stort värde på.

Referenser:

Nobelstiftelsens hemsida, Nobel Prizes & laureates 2008, 2009, 2010. Nobelprize.org
Kungl. Vetenskapsakademiens hemsida, Nobelprisen 2008, 2009, 2010. kva.se
Les Prix Nobel, The Nobel Foundation 2008, 2009, 2010.

***Gunnar Öquist**, professor emeritus i ämnet
fysiologisk botanik vid Umeå Universitet. Tidigare
ständig sekreterare i Kungl. Vetenskapsakademien.*

Sture Berglunds kollage av Vetenskapsakademiens Nobelaffisch, Nobeldiplom, Nobelmedalj och texten till konstverket på svenska och engelska över 2009 års Nobelpris i fysik. Liknande kollage gjordes för 2008 års Nobelpris i kemi och för 2010 års Ekonomipris. De tre kollagen var med när Sture Berglund ställde ut sin konst i Kulturens hus i Luleå 2017 och i Konsthallen i Piteå 2021. Sture Berglund har gett sitt tillstånd till avbildningen.
Foto: Emil Hansius.

*Konst, illustrationer och
utsmyckningar*

Vinterklippa, akvarellstudie 45x62 cm

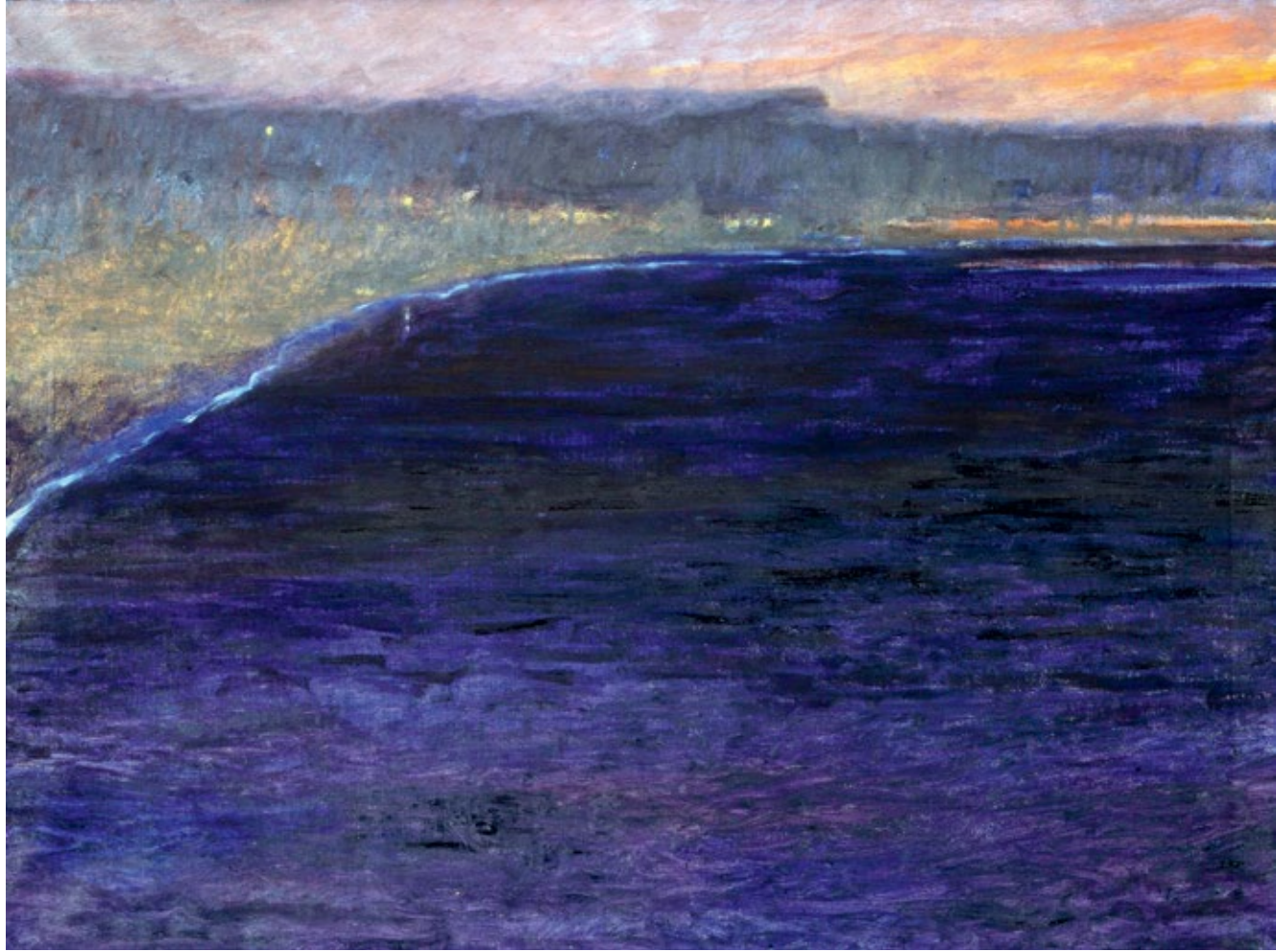
Vinterklippa II, akvarellstudie 45x62 cm

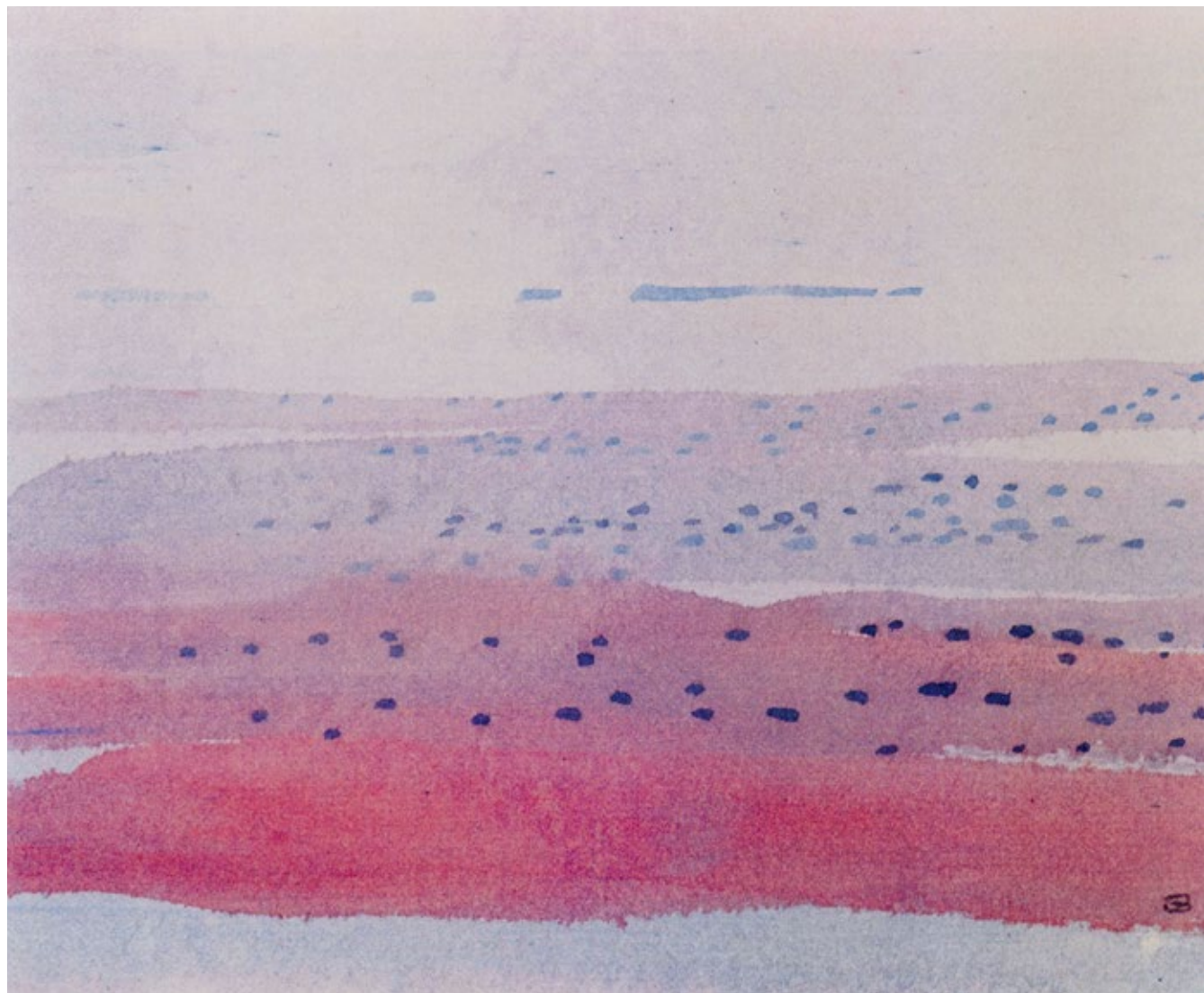

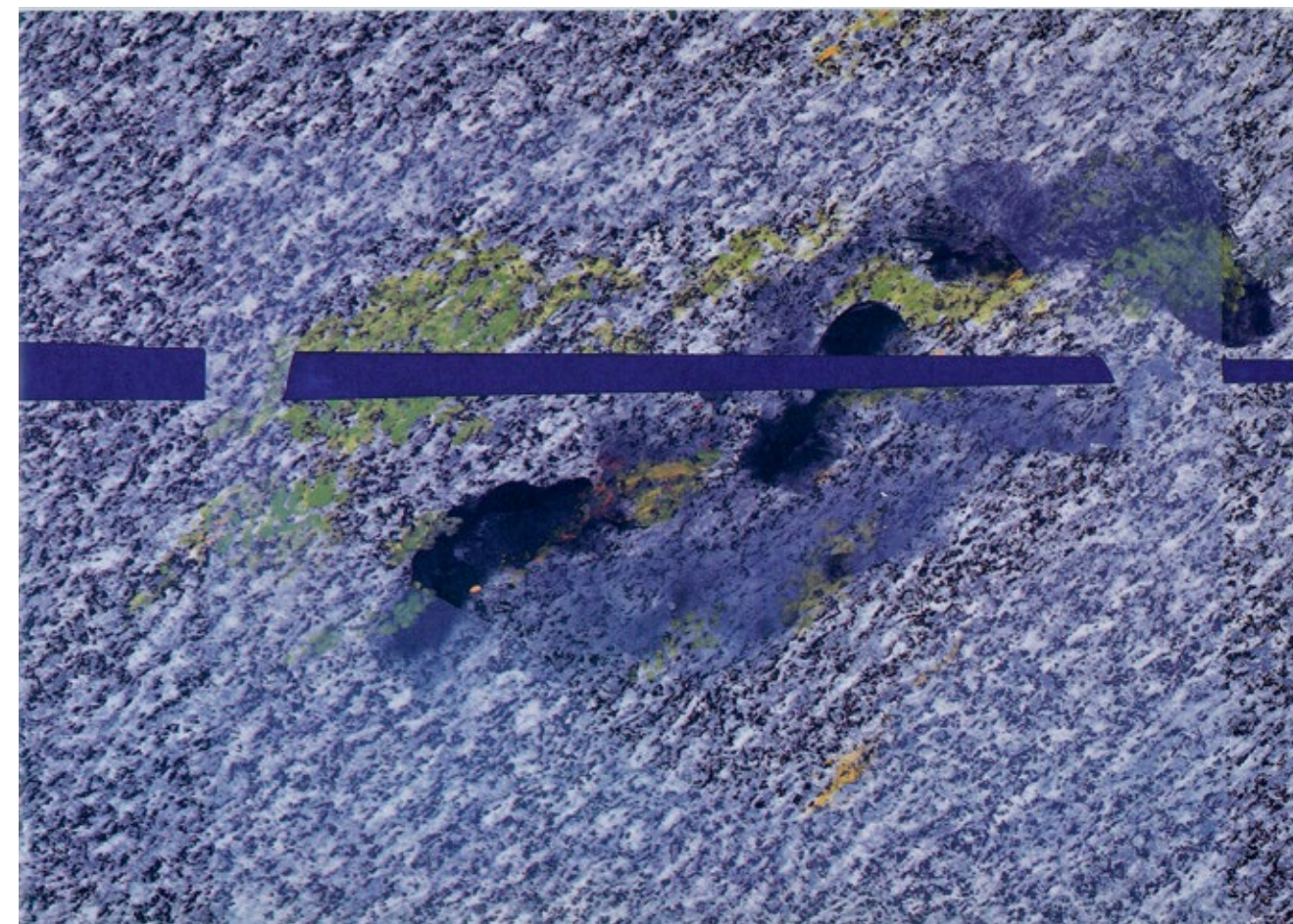

Bottnisk landskap II, akvarellstudie 14x17 cm

Bottnisk landskap, akvarell

Utskärsgård, laminat

***EUrosion I**, blyerts*

***EUrosion IV**, blyerts*

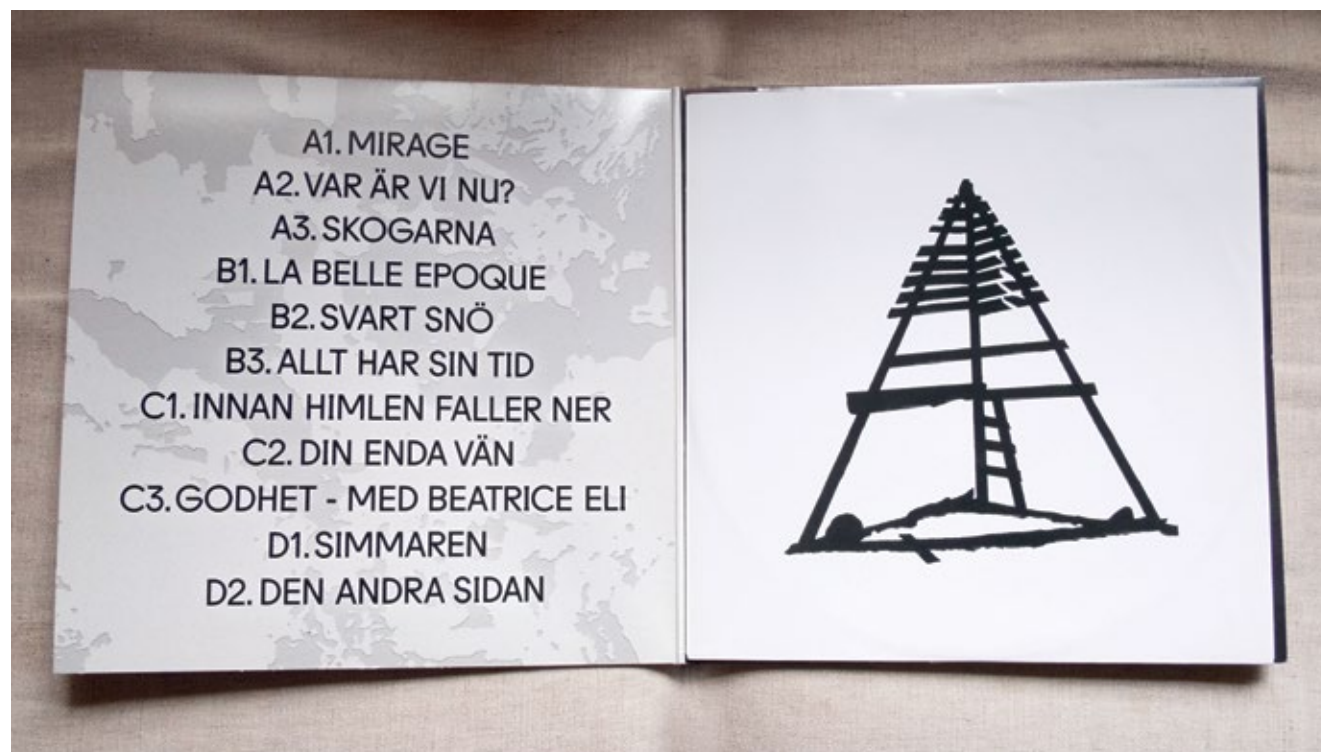
Strandpartier, Sandögrunnorna i Luleå Skärgård, akvarell

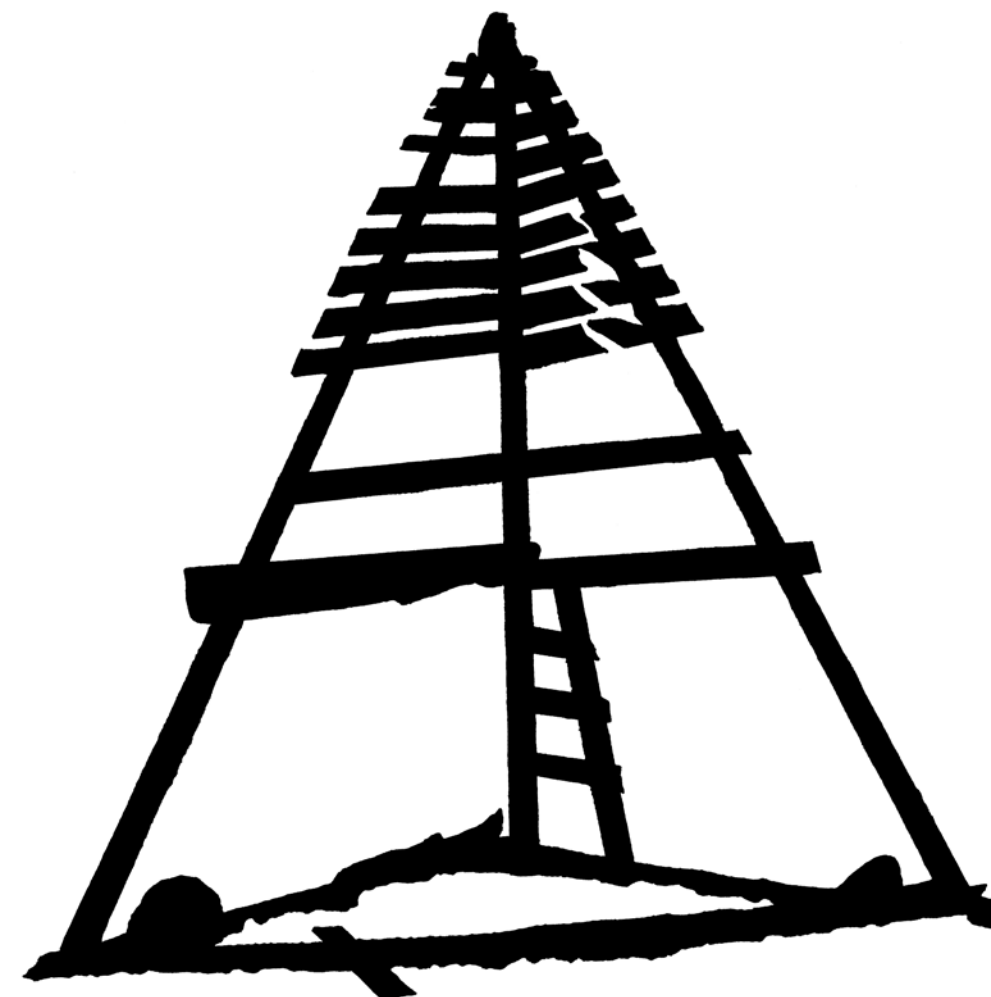
Stranden, Lill-Räbben. akvarellstudie 45x62 cm

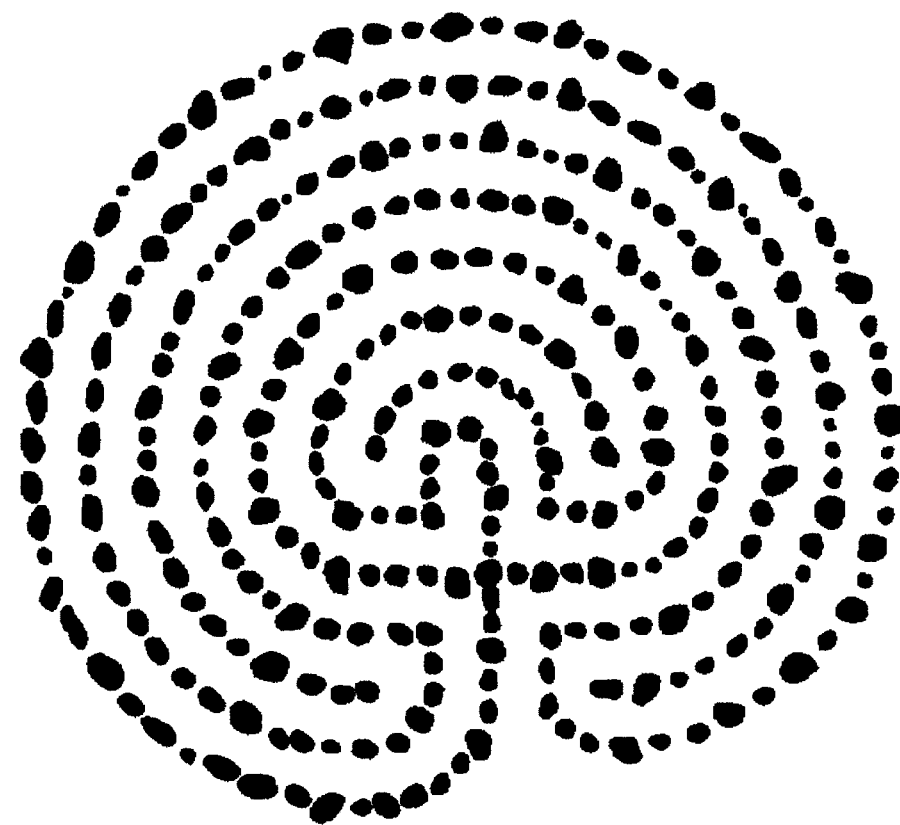
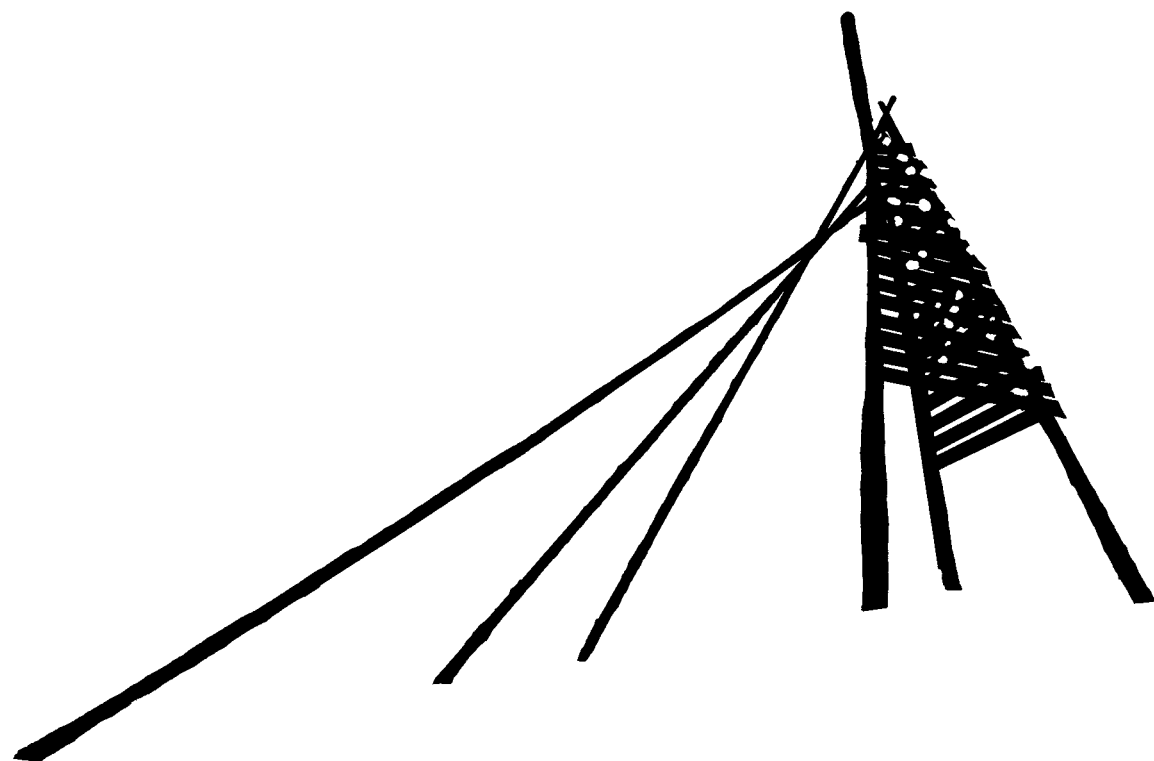

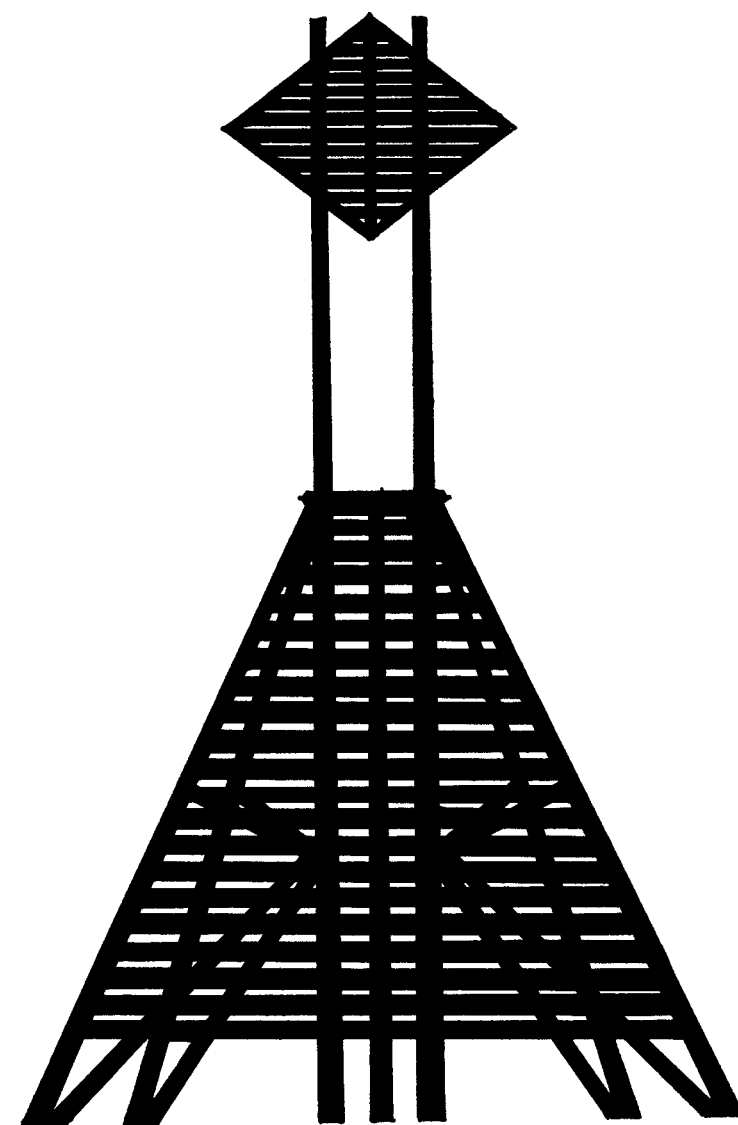
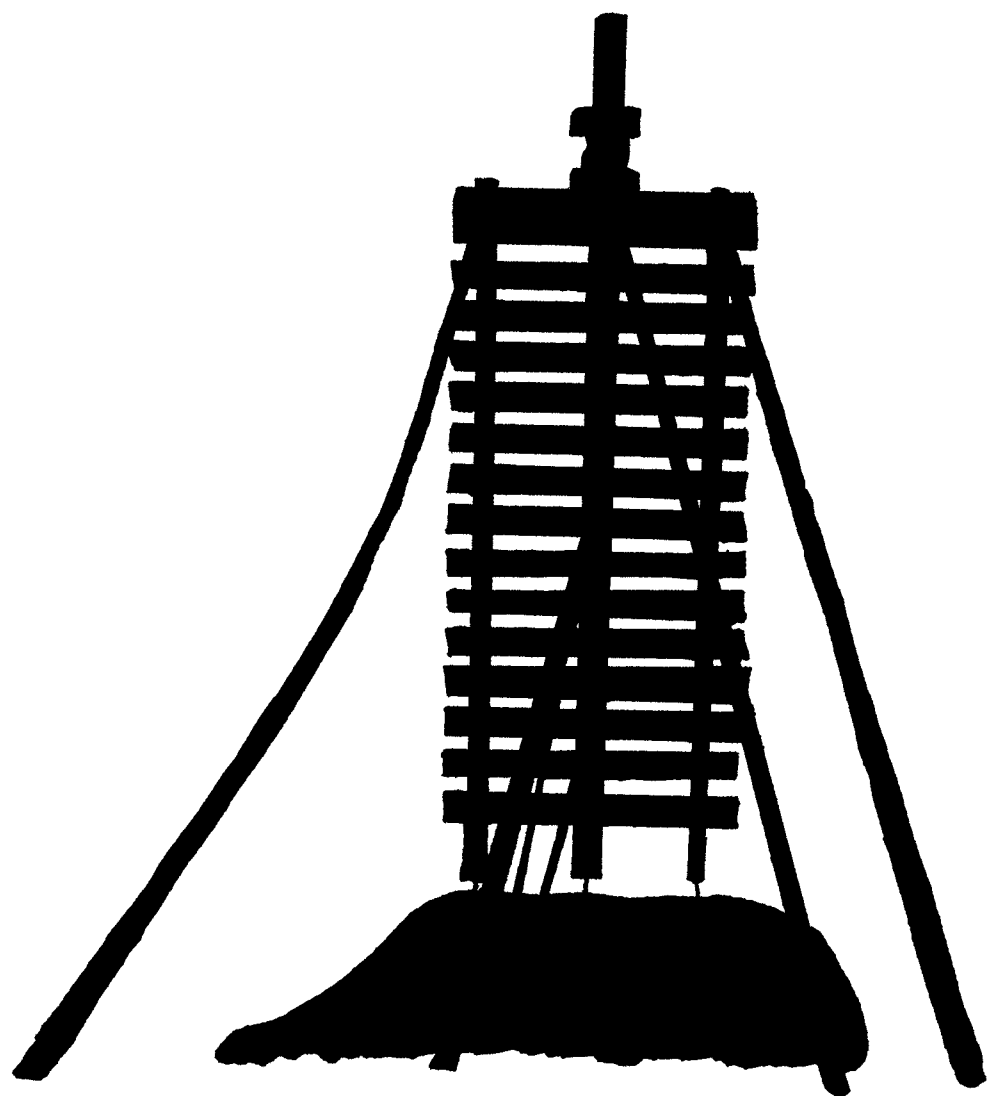
Skymning, Stor-Räbben. akvarellstudie 14x17 cm

Ett av Stures Ensmärken fick pryda innerfodralet till Kemts
 album *Tigerdrottningen*
 Foto: Anders Alm

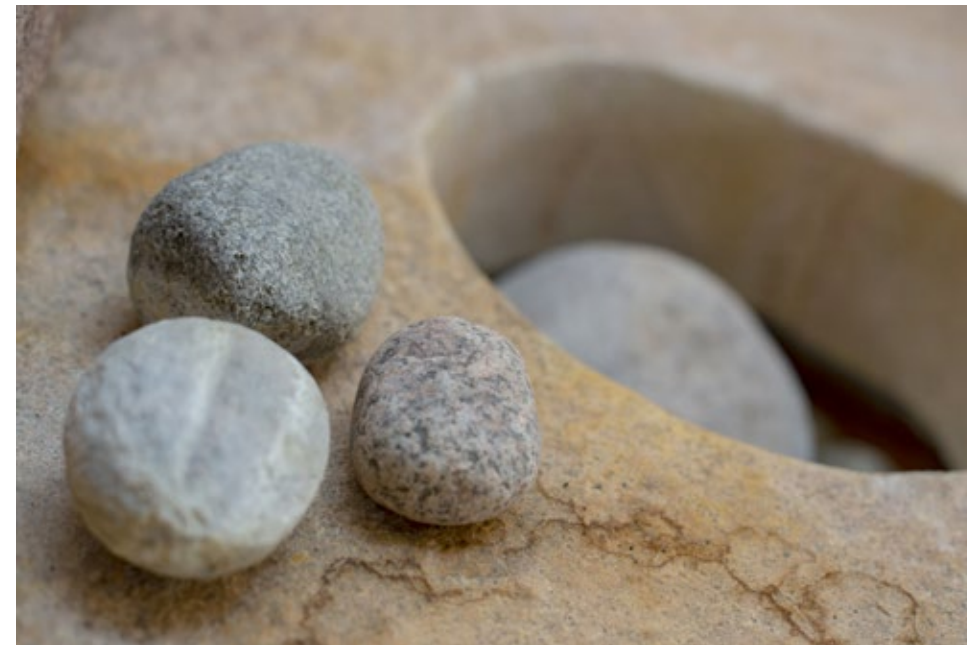

Skvalpum skvalpum, skulptur av fågel i trä
Foto: Anders Alm

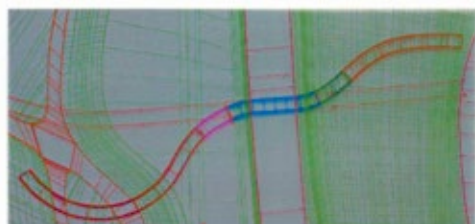
Älvfärd- konstnärlig miljögestaltning av naturlandskapet på
Polarbröds huvudkontor i Älvsbyn
Foto: Anders Alm

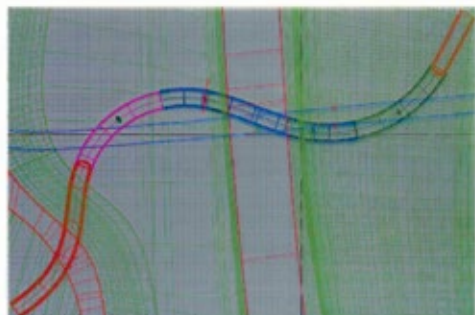

Horizontal geometri, alternativ 1

Horizontal geometri, alternativ 2

Horizontal geometri, alternativ 3

Pelare alternativ 1

Detalj av pelare, däck, balk och lager

Originalskiss på utformning av räcke

Vy från gång- och cykelperspektiv, alternativ 1

Vy från gång- och cykelperspektiv, alternativ 2

Alternativ 3 sedd i dess naturliga omgivning

Kalejdoskop, utsmyckning på servicehuste Ugglan i Älvsbyn

Kastal, är en skulptur utformad av Sture Berglund. Skulpturen är en stiliserad form av klocktornet i Öjeby kyrka. Den får symbolisera såväl Piteå som demokratin. Den är också en hyllning till liberala politikerna Nils Edén och Eliel Löfgren och deras arbete för demokrati och kvinnlig rösträtt. Skulpturen togs fram i samband med Piteås 400-års jubileum.
Foto: Anders Alm

Mötesplats Kalix Baltica. Gestaltning av rondell i Kalix

Sture Berglund

Forellgatan 25, Ankarskatan

941 35 Piteå

0911-13633, 070-3433633,

www.stureberglund@msn.com

Sture Berglund har sedan början av 1980-talet varit knuten till tvärvetenskapliga forskningsprojekt kring landhöjning och kustbygdsförändring samt tolkning och dokumentation av det bottniska natur- och kulturlandskapet.

Under sin yrkeskarriär har han genomfört flertaliga utställningar, offentliga utsmyckningar och miljögestaltningar samt uppdrag inom trafik-, industri- och mediasektorn.

Studier:

Konstfackskolan, Stockholm och Grafikskolan vid Konsthögskolan, Stockholm.

Anställningar;

Norrbottnens Museum i Luleå, Silvermuseet i Arjeplog,Jokkmokks Museum, Musikhögskolan i Piteå, Luleå Tekniska Universitet, Teknikens Hus i Luleå, Högskoleverket, Statens Riksutställningar, Statens Konstråd, Statens Bildkonstnärsfond, Skogsvårdsstyrelsen, Länsarbetsnämnderna i Norr- och Västerbotten, Norrbottens Läns Landsting, kommunerna i Gällivare, Luleå, Älvsbyn, Piteå, Länsstyrelsen i Norrbotten, Nobelstiftelsen / Kungl. Vetenskapsakademien, Swedavia, Piteå Landsförsamling, Polarbröd i Älvsbyn, Lindbäcks Bygg AB, Sparbanken Nord, Solander-föreningen, Piteå Näringsfastigheter AB, Sunderby konstlinje i Luleå, Brage konstskola i Umeå, Statens Vägverk.

Projekt och uppdrag i urval;

”Landhöjning och kustbygdsförändring”, ”Konstnärliga perspektiv inom det naturvetenskapliga och tekniska området” samt ”Experimentstudion” vid Luleå tekniska universitet.

”Uddmans kajer och bryggor”, Piteå

”AKVA”, Acusticum”, Piteå

”E 4 Harrbäcken”

”Kårhuset Musikhögskolan, Piteå”

”Strömkajen”, Piteå

”Furunäset, Piteå”,

”Spjutet Acusticum”, Piteå

Scenografi och kostym för Barents Dans Ensembles produktionerna ”Arkhangelsk” och ”Neo”.

”Fjällnära”

”Ormbergsbron”, Luleå,

”E4 Kråkfällan”, Kalix

”Norrlandsrummet” i Aske slott

”Landvredet”, ”Gröna oaser”, ”Glashuset”

- Cirka 130 st separat-, tema- och samlingsutställningar i Sverige och utomlands.

- 65 st offentliga utsmyckningar och miljögestaltningar.

- Cirka 10 st uppdrag för SVT, TV4 och Sveriges Radio.

- Cirka 50 st uppdrag med anknytning till grafisk formgivning, bok- och skivomslag

”Uddmans kajer och bryggor” / ”AKVA” / ”Fjällnära” / ”Ormbergsbron” / ”E4 Kråkfällan”, Vägverket ” /

”Norrlandsrummet” / Aske slott / ”A4 Acusticum”, ”E 4 Harrbäcken”, ”Landvredet” Kårhuset Musikhögskolan,

”Experimentstudion” Luleå Tekniska Universitet 1996 – 2003 / ”Strömkajen”, ”Gröna oaser”, ”Spjutet Acusticum”

”Furunäset”, ”Glashuset” 2013 – 2014.

Förtroendeuppdrag;

- Nobelstiftelsens och Kungl. Vetenskapsakademiens hedersuppdrag att utföra 9 st nobeldiplom inom kemi, fysik och ekonomisk vetenskap under åren 2008 - 2010.

- Statens Konstråd, Statens Bildkonstnärsfond, Statens Vägverk, Statens Riksutställningar

och Norrbottens Läns Landsting.

- Ledamot av Statens Bildkonstnärsfond 1980 - 1983. Ledamot av Statens Vägverks miljö- och skönhetsråd under åren 1994 - 2010

Stipendier, kulturpris och hedersutmärkelser;

- Piteå Kommuns kulturpris 2013

- Norrbottens Läns Landstings - Rubus Arcticus - Heders- och förtjänststipendium 2013

- Kungl. Skytteanska Samfundets kulturpris 2012

- Piteå Museums hedersutmärkelse 2012

- Sparbanken Nords kulturpris 2009

- Piteå Konstförenings kulturstipendium 2002

- Svensk-norska samarbetsfondens Svolvaer-stipendium 1992

- Statens Konstnärsnämnd 1977, 1978, 1984, 1987, 1989, 1992, 1993

- Norrlandsförbundets kulturstipendium 1983

- Kulturfonden för Sverige och Finland 1978 Hanaholmsstipendiet, 1983, 1990

- Piteå Kommuns kulturstipendium 1976

- Norrbottens Läns Landstings kulturstipendium 1974

- Gästbostad Svenska Institutet, Paris, Frankrike – Centre Culturel Suédois – 1977.

- Gästbostad, ateljé Svenska Institutet, Rom, Italien – Villa San Michele, Capri – 2013.

Utställningar och representationer;

- Cirka 130 st separat-, tema- och samlingsutställningar i Sverige och utomlands.-
- ”Northern Beauty” vandringsutställning 2013/2014 i Sverige, Norge, Finland och Ryssland.
- ”Labyrint”, Piteå Museum 2015/2016
- Grindavik, Island 2015.
- Konsthallen, Kulturens Hus, Luleå, 8 april – 3 juni 2017.
- Nationalmuseum i Stockholm,
- Norrbottens Museum i Luleå,
- Sveriges Radio, Statens Konstråd, , Luftfartsverket, Länsstyrelsen i Norrbotten,
- Muséerna i Sundsvall, Ystad, Malmö
- Luleå flygstation
- Sparbanken Nord
- Statliga-, landstings-, kommun- och privatsamlingar.

Pågående och nyligen avslutade projekt:

- Gestaltningar utom- och inomhus vid Superfabriken, Lindbäcks Bygg AB i Piteå
- Illustrationer för Kungl Skytteanska Samfundet och Umeå Universitet.
- Flygplatsutställning, Swedavia.
- Omslag och illustrationer i Sam Nilssons kommande bok som utges i närtid.

ISBN: 978-91-86333-23-2

ISBN: 978-91-86333-23-2

 Norrbottens museum